ISSN 1829-4480

ԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

9

2020

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ ՏՊԱԳՐՎՈՒՄ Է
ԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՄԱՄԲ:

ԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES OF GAVAR STATE UNIVERSITY

СБОРНИК НАУЧНЫХ СТАТЕЙ ГАВАРСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Ժողովածուն նվիրված է Ղևոնդ Ալիշանի ծննդյան 200-ամյա հոբելյանին (Մաս II):

The collection is dedicated to 200th anniversary of the birth of Ghevond Alishan (Part II).

Сборник посвящен 200-летию со дня рождения Гевонда Алишана (Часть II).

ԳՊՀ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀՐԱՆՈՒՇ ՀԱԿՈԲՅԱՆԻ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ԽՈՍՔԸ

Գավառի պետական համալսարանի սիրելի՛ պրոֆեսորներ, դասախոսներ, մագիստրոսներ, համաժողովի հարգարժա՛ն մասնակիցներ, համալսարանի կազմակերպած՝ Ղևոնդ Ալիշանի ծննդյան 200-ամյակին նվիրված գիտաժողովին մեր խնդրանքով սիրով համաձայնեց մասնակցել Վենետիկի Մխիթարյան Միաբանության քահանայապետական պատվիրակ, Թուրքիայի Հայ կաթողիկե եղեկեցու թեմի առաջնորդ գերապայծառ Տեր Լևոն արքեպիսկոպոս Զեքիյանը, որի հետ բախտ, պատիվ և հնարավորություն եմ ունեցել երկար տարիներ գործակցելու և այսօր կփորձեմ ձեզ ներկայացնել որոշ տեղեկություններ Սրբազանի անցած ուղու մասին:

Բառերս, իհարկե, անզոր են արտահայտելու երախտագիտության խորին զգացումս՝ ուղղված արքեպիսկոպոս Լևոն Զեքիյանին:

Սրբազա՛ն հայր, շնորհակալություն Ձեզ, որ համաձայնեցիք մեր գիտաժողովում ներկայացնել Մխիթարյան հայր, տաղանդաշատ գիտնական ու հոգևորական, բանաստեղծ ու լեզվաբան, մանկավարժ ու աշխարհագրագետ Ղևոնդ Ալիշանի վաստակը:

Սրբազանը նախ և առաջ հայագետ է, փիլիսոփա, աստվածաբան, 1973 թվականից՝ Ստամբուլի համալսարանի դոկտոր, 1976 թվականից մինչեւ 2011 թվականը Վենետիկի պետական համալսարանի Հայոց լեզվի եւ գրականության դասախոս, ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ, 1992 թվականից՝ Վենետիկի ակադեմիայի անդամ, ապա 2005 թվականից՝ ակադեմիայի իսկական անդամ:

Սրբազան հայրը ծնվել է Կոստնդնուպոլսում, սովորել տեղի վարժարաններում, ապա Վենիետիկի Մխիթարյան միաբանության Դպրեվանքում: Ուսումնատենչ երիտասարդը 1962 թվականին ավարտել է Հռոմի Պապական Գրիգորյան համալսարանի փիլիսոփայության ֆակուլտետը, ապա նույն համալսարանի աստվածաբանության ֆակուլտետը: 1966-68 թվականներին մասնագիտացել է արևելյան աստվածաբանության բնագավառում: Նա իր հարուստ գիտելիքները սիրով մատուցել, նվիրել է մեր աշակերտներին: 1968-74 թվականներին ուսուցչություն է արել Կ. Պոլսի Մխիթարյան և Կեդրոնական վարժարաններում, իսկ 1974 թվականից տեղափոխվել է Իտալիա և սկսել դասավանդել Վենետիկի Մուրատ-Ռափայելեան վարժարանում, ապա հինգ տարի ղեկավարել է այդ շատ պատվավոր կառույցը: 1981 թվականից Հայր Լևոնը Վենետիկի

համալսարանում զբաղեցրել է Հայոց լեզվի և գրականության ամբիոնի վարիչի պաշտոնը: Հայր Զեքիյանը հինգ տարի անընդմեջ (1980-1985թթ.) խմբագրել է Մխիթարյան միաբանության գանձերից մեկը՝ «Բազմավեպը», որը խմբագրել է նաև Ղևոնդ Ալիշանը:

Ի դեպ, ՀՀ սփյուռքի նախարարությունը Մխիթարյան միաբանության հետ Երևանում կազմակերպեց «Բազմավեպի» 175-ամյակին նվիրված գիտաժողով, որին մասնակցեցին Գավառի պետական համալսարանի դասախոսներ պարոնայք Վիկտոր Կատվալյանը և Թաթուլ Ասոյանը:

Մինչև 2011 թվականը Վենետիկի Կա Ֆոսկարի համալսարանում Սրբազանը վարել է իր իսկ կողմից 1976 թվականին հիմնած հայագիտական դասընթացը, որի հիման վրա 1981 թվականին հիմնադրվել է ամբիոն, միաժամանակ այդ տարիներին (1988-2018թթ.) Հռոմի Արևելյան հայրապետական համալսարանում Հայ եկեղեցու պատմության եւ աստվածաբանության դասախոս է եղել:

Լևոն Սրբազանի գիտական աշխատանքները հիմնականում վերաբերում են փիլիսոփայությանը, հայոց պատմությանը, բանասիրությանը, մշակույթին, ազգային և կրոնական ինքնության հարցերին, հայ տեսահայեցողական և աստվածաբանական մտքին: Նրա ուսումնասիրության առարկան են եղել նաև Ներսես Շնորհալու, Գրիգոր Նարեկացու, Պետրոս Դուրյանի, Դանիել Վարուժանի և այլոց ստեղծագործությունները, անդրադարձել է հայ-վրացական մշակութային կապերին, որը շատ հետաքրքիր է, և իհարկե, գրաբարի հոլովման համակարգին:

Սրբազանը հեղինակ է 200-ից ավել գիտական ուսումնասիրությունների, հոդվածների, տասնյակ թեմատիկ գրքերի: Արքեպիսկոպոս Լևոն Զեքիյանը, լինելով տիտանական հիշողության տեր անձնավորություն, բացի ժամանակակից հայերենից և գրաբարից, տիրապետում է ևս վեց լեզուների՝ թուրքերեն, իտալերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն, անգլերեն: Կարդում է նաեւ ռուսերեն:

Այժմ սիրով և մեծ հաճույքով խոսքը փոխանցում եմ Տեր Լևոն Արքեպիսկոպոս Զեքիյանին:

Սրբազա՛ն հայր, պատիվ ունենք լսելու Ձեր խորիմաստ խոսքը, ըմբոշխնելու Ձեր գիտական միտքն ու Ղևոնդ Ալիշանին նվիրված Ձեր մոտեցումները:

Շնորհակալություն:

INTRODUCTORY SPEECH OF THE CHAIRMAN OF GSU CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE HRANUSH HAKOBYAN

Dear Professors, Lecturers, Masters of Gavar State University! Distinguished participants of the conference!

At our request, the Pontifical Delegate of the Mekhitarist Congregation of Venice, the Primate of the Diocese of the Armenian Catholic Church in Turkey, His Eminence Archbishop Levon Zekiyan, kindly agreed to participate in the online conference dedicated to the 200th anniversary of birth of Ghevond Alishan, organized by Gavar State University.

His Holiness is an Armenologist, philosopher, theologian, Doctor of Istanbul University since 1973, Lecturer of Armenian Language and Literature at Venice State University from 1976 to 2011, Foreign Member of the RA National Academy of Sciences, Member of the Venice Academy since 1992, then full member of the Academy since 2005.

I would like to thank His Holiness and ask him to present Mekhitarist Father, a talented scientist and theologian, poet and linguist, pedagogue and geographer Ghevond Alishan.

ВСТУПИТЕЛЬНАЯ РЕЧЬ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ОРГАНИЗАЦИОННОГО КОМИТЕТА КОНФЕРЕНЦИИ ГГУ ГРАНУША АКОБЯНА

Уважаемые профессора, преподаватели, магистры Гаварского государственного университета! Уважаемые участники конференции!

По нашей просьбе Папский делегат Конгрегации Мхитаристов Венеции, Предстоятель епархии Армянской Католической Церкви в Турции, Его Высокопреосвященство Архиепископ Левон Зекиян любезно согласился принять участие в организованной университетом конференции, посвященной 200-летию Гевонда Алишана.

Его Святейшество Архиепископ Левон Зекиян - арменовед, философ, теолог, доктор университета Стамбул с 1973 года, преподаватель армянского языка и литературы в Венецианском государственном университете с 1976 по 2011 год, иностранный член Национальной академии наук РА, член Венецианской академии с 1992 года, затем 2005 года - действительный член академии.

Хочу поблагодарить Его Святейшество и прошу представить талантливого ученого и теолога, поэта и лингвиста, педагога и географа Гевонда Алишана.

ՂԵՎՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԸ ՈՐՊԵՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ, ԲԱՆԱՍԵՐ ԵՎ ԳԱՂԱՓԱՐԱԽՈՍ

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՏԵՐ ԼԵՎՈՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԶԵՔԻՅԱՆ
Վենետիկի Մխիթարյան Միաբանության Քահանայապետական Պատվիրակ,
Թուրքիայի Հայ Կաթողիկե Եկեղեցու թեմի առաջնորդ

Հոդվածում ներկայացվում է Ղևոնդ Ալիշանը՝ որպես բանաստեղծ, բանասեր և գաղափարախոս: Ալիշանը վիթխարի բանաստեղծ է, ռոմանտիկ բանաստեղծության հիմնադիրը հայ գրականության մեջ: Կարելի է ասել, որ Ալիշանը եվրոպական ընդհանուր ռոմանտիզմի ամենամեծ ներկայացուցիչներից է, ով կանգնած է եվրոպական գրականության բարձր հարթակի վրա՝ Լամարթինի եւ Լեոպարդիի կողքին: Ալիշանի գլուխգործոցները նրա գրաբար բանաստեղծություններն են, որոնք գրեթե արժևորված չեն:

Ալիշանի «Աղոթք աբեղայի» վերնագրով հրապարակած աղոթքները մեր եւ առհասարակ քրիստոնեական հոգեւոր գրականության գլուխգործոցներ են:

Ալիշանը խորագետ բանասեր է, հայագիտության մեջ անգնահատելի ավանդ ունեցող գիտնական, հզոր գաղափարախոս:

Բանալի բառեր՝ *Ալիշան, բանասեր, բանաստեղծ, գաղափարախոս, գիտնական, բնագետ, բանահավաք, պատմաբան, հայագետ, աշխարհագրագետ:*

GHEVOND ALISHAN AS A POET, PHILOLOGIST AND IDEOLOGIST

HIS EMINENCE ARCHBISHOP LEVON ZEKIYAN
The Pontifical Delegate of the Mekhitarist Congregation of Venice,
the Primate of the Diocese of the Armenian Catholic Church in Turkey

I appreciate the organization of the conference dedicated to the 200th anniversary of birth of Ghevond Alishan, the Father of the Mekhitarist Congregation, by Gavar State University.

I will present Ghevond Alishan as a poet, philologue and ideologue. Alishan is a great poet, the founder of romantic poetry in Armenian literature. We can say that Alishan is one of the greatest representatives of the general European romanticism, who stands on the high platform of European literature, next to Lamartine and Leopardi. Alishan's masterpieces are his ancient Armenian poems.

The prayers published by Alishan, entitled "Prayer of the Monastic", are masterpieces of our and Christian literature in general.

Alishan is a profound philologue, a scientist with an invaluable contribution to Armenology, a powerful ideologue.

Keywords: *Alishan, philologue, poet, ideologue, scientist, naturalist, folklore collector, historian, Armenologist, geographer.*

ГЕВОНД АЛИШАН КАК ПОЭТ, ФИЛОЛОГ И ИДЕОЛОГ

ЕГО ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО АРХИЕПИСКОП ЛЕВОН ЗЕКИЯН
Папский Делегат Конгрегации Мхитаристов Венеции,
Предстоятель Епархии Армянской Католической Церкви в Турции

Я приветствую всех участников научной конференции Гаварского государственного университета, посвященной 200-летию со дня рождения Гевонда Алишана, отца Конгрегации Мхитаристов.

Я представлю Гевонда Алишана как великого поэта, филолога и идеолога. Алишан – несравненный поэт, основоположник романтической поэзии в армянской литературе. Можно сказать, что Алишан - один из величайших представителей общеевропейского романтизма, стоящий на высокой платформе европейской литературы, рядом с Ламартином и Леопарди. Шедевры Алишана - его стихи на старинном армянском языке-грабаре.

Опубликованные Алишаном молитвы под названием "Молитва отца" являются шедеврами нашей и христианской литературы в целом.

Алишан - ученый, идеолог, филолог, внесший неоценимый вклад в арменоведение.

Ключевые слова: *Алишан, филолог, поэт, идеолог, ученый, фольклор, историк, арменовед, географ.*

ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԱՍՈՅԱՆ ԹԱԹՈՒԼ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի դեկան
e.mail: asoyan.60@mail.ru

Ղ. Ալիշանը Մխիթարյան միաբանության հայտնի գործիչներից մեկն է: Նրա հետաքրքրությունների շրջանակը բավականին լայն է եղել. գրականություն, բանահյուսություն, պատմություն, կրոն, բուսաբանություն և այլն: Ինքն էլ գրել է բանաստեղծություններ, պատմագեղարվեստական երկեր: Հոդվածում ներկայացվել է Ղ. Ալիշանի երկերի լեզվական առանձնահատկությունները 19-րդ դարում արևմտահայերենի զարգացման համատեքստում: Նշված ժամանակաշրջանի լեզվական իրավիճակը մտավորականությանը դնում էր երկընտրանքի առաջ: Մի կողմից իր դիրքերը չէր զիջում գրաբարը, որով ստեղծվում էր հսկայածավալ գրականություն, մյուս կողմից էլ արևմտահայ աշխարհաբարն էր իր իրավունքները հաստատում գրականության մեջ: Ստեղծվել էր մի իրավիճակ, երբ մտավորականությունը պիտի ընտրություն կատարեր լեզվի կիրառության հարցում: Ալիշանը գրում է և՛ գրաբարով, և՛ աշխարհաբարով: Հոդվածում ներկայացվում են Ալիշանի՝ արևմտահայերենով գրված երկերի լեզվական առանձնահատկությունները:

Բանալի բառեր՝ *արևմտահայերեն, Ղևոնդ Ալիշան, Մխիթարյաններ, գրաբար, բարբառ, օտարաբանություններ, բանահյուսություն, պատմություն, բառապաշար, քերականություն:*

LANGUAGE PECULIARITIES OF WORKS BY GHEVOND ALISHAN

ASOYAN TATUL
PhD in Philology, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Philology, GSU

Gh. Alishan is one of the famous figures of the Mekhitarist Congregation. The range of his interests was quite wide: literature, folklore, history, religion, botany, etc. He also wrote poems and historical and artistic works. Linguistic peculiarities of works by Gh. Alishan in the context of the development of Western Armenian in the 19th century is presented in the article. The linguistic situation of the mentioned period put the intellectuals in a dilemma. On the one hand, grabar /Old Armenian/, whereon a huge amount of literature was created, did not concede its position, and on the other hand, ashkharhabar /the new Armenian language/ established its rights in literature.There was a situation when the intellectuals had to make a choice in the

use of language. Alishan used both Old Armenian and New Armenian. The article presents the linguistic features of Alishan's works written in Western Armenian.

Keywords: *Western Armenian, Ghevond Alishan, Mkhitaryans, grabar /Old Armenian language/, dialect, loan words, folklore, history, vocabulary, grammar.*

ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ГЕВОНДА АЛИШАНА

АСОЯН ТАТУЛ
Кандидат филологических наук, доцент,
Декан филологического факультета ГГУ

Г. Алишан - один из известных деятелей конгрегации мхитаристов. Круг его интересов был довольно широк - грабар, литература, фольклор, история, религия, ботаника и др. Сам он писал стихи и историко-художественные произведения. В статье представлены лингвистические особенности произведений Г. Алишана в контексте развития западноармянского языка в XIX веке. Языковая ситуация указанного периода ставила интеллигенцию перед дилеммой. С одной стороны, не уступал свои позиции грабар, на котором было создано огромное количество литературы, а с другой стороны, ашхарабар (новоармянский язык) отстаивал свои права в литературе. Сложилась ситуация, когда интеллигенции пришлось сделать выбор в вопросе использования языка. Алишан писал как на грабаре, так и на ашхарабаре. В статье представлены лингвистические особенности произведений Алишана, написанных на западноармянском языке.

Ключевые слова: *западноармянский, Гевонд Алишан, Мхитаряны, грабар, диалект, варваризмы, фольклор, история, лексика, грамматика.*

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՓՈԽԱՐԻՆԵԼԻ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

ԽԼՂԱԹՅԱՆ ԽՈՍՐՈՎ
«Գեղամա աշխարհ» թերթի գլխավոր խմբագիր
e-mail: khosrov1@yandex.com

Ականավոր հայագետ, գրող ու բանաստեղծ Ալիշանի թողած գրական ու գիտական ժառանգության խորքերը շատ քննադատներ են թափանցել, սակայն երևի թե ոչ մեկին առայժմ չի հաջողվել ամբողջության մեջ

բացահայտել հայոց հանճարեղագույն մտավորականի ստեղծագործության տիեզերական սահմանները, որոնք ձգվում են աշխարհագրությունից մինչև պատմություն, գրականագիտությունից մինչև լեզվաբանություն, գրաբար հայերենից մինչև աշխարհաբար հայերեն, բանաստեղծությունից մինչև բանահյուսություն, արվեստագիտություն, մատենագիտություն: Այդ ամենի հանրագումարը կարելի է խտացնել մեկ բառի մեջ, որի անունը Հայրենագիտություն է, որտեղ դժվար թե Ալիշանն ունենա իր բարձունքին հավասար մրցակից: Նրան երբևէ բախտ չվիճակվեց գոնե մեկ անգամ ու մեկ ակնթարթ ոտք դնել Հայաստանի հողի վրա, շնչել նրա կենարար օդը, խմել նրա անուշահամ ջուրը, հոտոտել այն ծաղիկների բույրը, որոնք անուն առ անուն նկարագրված են նրա աշխատություններում: Փոխարենը Ալիշանն այդ ամենը զգացել է հոգով ու կլանել ամբողջովին՝ իր ստվարածավալ աշխատություններով գծելով հոգևոր Հայաստանի սահմանները, որոնք մի օր հրաշքով պիտի դառնային իրական ու պետական սահմաններ: Ալիշանն իր ստեղծագործությամբ ոչ միայն առաջ մղեց հայ միտքը, այլ նաև ազգային ազատագրական շարժումը՝ անցյալի փառքի նկարագրության օրինակով թևավորելով ու ոգևորելով ժամանակի հայ երիտասարդությանը: Շուրջ երկու դար նրա ստեղծագործությունների փայլը ոչ միայն չի խամրում, այլ նաև ավելի վառ է շողշողում՝ ի մի հավաքելով աշխարհասփյուռ հայության բեկորները հոգևոր ու աշխարհիկ Հայաստանի շուրջ, ազգային իղձերի իրականացման գաղափարի շուրջ: Այս աշխատանքը մի համեստ փորձ է՝ արժևորելու և գնահատելու այն խիզախումը, որն Ալիշանի անունն ապրեցրել ու ապրեցնելու է դարերի հավերժության մեջ, այն խիզախումը, որն Ալիշանն իրականացրեց հայրենանվիրության, գերջանքերի ու զրկանքների գնով:

Բանալի բառեր՝ *հայրենագիտություն, հայագիտություն, գրականություն, բանաստեղծություն, պատմություն, բնագիտություն, աշխարհագրություն, բուսաբանություն, արվեստագիտություն, մատենագիտություն:*

THE IRREPLACEABLE PATRIARCH OF ARMENOLOGY

KHLGHATYAN KHOSROV
Editor-in-Chief of "Geghama Ashkhar" newspaper

Many critics tried to penetrate into the depths of the literary and scientific heritage left by the outstanding Armenologist, writer and poet Alishan, however, probably no one has yet succeeded in revealing in integrity the universal boundaries of the work of the brilliant Armenian intellectual, boundaries that stretch from geography to history, from literary studies to linguistics, from garbar /old Armenian/ to new Armenian, from poetry to folklore, art history, bibliography. All this can be

summed up by one word, which is called Homeland studies, where Alishan is unlikely to have a worthy rival equal to him. He was never lucky enough to step on Armenian land at least once and for a moment, to breathe its life-giving air, to drink its delicious water, to smell the scent of flowers, which are described name by name in his works. In return, Alishan felt it all with his soul, completely absorbed it, outlining the boundaries of spiritual Armenia with his large-scale works, which one day were supposed to become real and state borders. With his work, Alishan promoted not only the Armenian thought, but also the national liberation movement, inspiring the Armenian youth of that time with an example of describing the glory of the past. For almost two centuries, the splendor of his works has not only faded, but also shines brighter, gathering the fragments of all Armenians of the world around spiritual and secular Armenia, around the idea of realizing national aspirations. This work is a modest attempt to value and appreciate the courage that the name of Alishan revived and continues to revive in the eternity of centuries, the courage that Alishan showed at the cost of patriotism, hardships and deprivation.

Keywords: *patriotism, Armenology, literature, poetry, history, natural science, geography, botany, art, bibliography.*

НЕЗАМЕНИМЫЙ РОДОНАЧАЛЬНИК АРМЕНОВЕДЕНИЯ

ХЛГАТЯН ХОСРОВ
Главный редактор газеты “Гегама Ашхар”

В глубину литературного и научного наследия, оставленного выдающимся арменоведом, писателем и поэтом Алишаном, многие пытались проникнуть, однако, наверное, никому ещё не удалось раскрыть в целостности вселенские границы творчества гениального армянского интеллигента, границы, которые простираются от географии до истории, от литературоведения до языкознания, от древнеармянского до новоармянского, от стихотворения до фольклора, искусствоведения, библиографии. Все это можно суммировать одним словом, название которого - Родиноведение, здесь у Алишана вряд ли найдется достойный соперник. Ему так и не удалось хотя бы раз, на мгновение, ступить на землю Армении, подышать его животворящим воздухом, выпить его вкусную воду, понюхать аромат тех цветов, которые поименно описаны в его работах. Взамен, Алишан все это почувствовал душой, полностью впитал в себя и своими масштабными трудами начертал границы духовной Армении, которые в один прекрасный день должны были стать реальными и государственными границами. Своим творчеством Алишан продвигал не только армянскую мысль, но и национально-освободительное движение, окрыляя и вдохновляя армянскую

молодежь того времени примером описания славы прошлого. На протяжении почти двух столетий великолепие его произведений не только не тускнеет, но и сияет ярче, собирая воедино обломки армян всего мира вокруг духовной и светской Армении, вокруг идеи воплощения национальных чаяний. Эта работа - скромная попытка воздать должное и оценить то мужество, которое вдохнуло жизнь в имя Алишан и продолжает оживотворять его в вечности веков, ту отвагу, которую Алишан проявил ценой патриотизма, сверхусилий и лишений.

Ключевые слова: *родиноведение, арменоведение, литература, поэзия, история, естествознание, география, ботаника, искусство, библиография.*

ՄԵՔԵՆԱՅԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐՈՒՄ

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՎԱՐԱԶԴԱՏ
Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու,
ԳՊՀ բնագիտական ֆակուլտետի ինֆորմատիկայի և ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների ամբիոնի վարիչ
e-mail: avetvarazdat@gmail.com
ԲԱԼԱԳՈԶՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ
ԳՊՀ բնագիտական ֆակուլտետի համակարգչային ճարտարագիտություն բաժնի մագիստրատուրայի
1-ին կուրսի ուսանողուհի
e-mail: arminebalagozyan@mail.ru

Վերջին մի քանի տարիների ընթացքում համացանցում լայն կիրառություն են գտել առաջարկությունների համակարգերը, որոնք կանխատեսում են, թե կոնկրետ ինչն է հետաքրքիր տվյալ օգտվողների համար: Նմանատիպ առաջարկությունների ալգորիթմները կիրառման ընթացքում անընդհատ ուսուցանվում և վերափոխվում են՝ ժամանակի հետ ավելի լավ հարմարվելով օգտվողների ցանկություններին: Առաջարկությունների ալգորիթմների կիրառության արդյունքում այս կամ այն չափով առաջարկվող ապրանքները կամ ծառայություններն ավելի ու ավելի են գոհացնում օգտվողներին:

Հոդվածը առաջարկությունների համակարգերում մեքենայական ուսուցման կիրառության մասին է: Ներկայացված են առաջարկությունների

համակարգերի ընդհանուր բնութագիրը, դրանց տեսակներն ու հայտնի ալգորիթմները:

Բանալի բառեր՝ *առաջարկությունների համակարգեր, ալգորիթմ, օգտվողակենտրոն զտում, զտում ըստ ապրանքի, օգտվող, սառը մեկնարկ:*

APPLICATION OF MACHINE LEARNING IN RECOMMENDATION SYSTEMS

AVETISYAN VARAZDAT
PhD in Computer Sciences,
Head of the Chair of Informatics and Physical-Mathematical Sciences, GSU
BALAGOZYAN ARMINE
MA 1st year student
Faculty of Natural Sciences,
Department of Computer Engineering, GSU

Over the past few years, recommendation systems have become widely used on the Internet to predict user interests. Algorithms of recommendations are constantly training and modifying during application, better adapting to the user's wishes over time. As a result of the use of recommendation algorithms, the products or services offered to users are more and more satisfying. The article is about the application of machine learning in recommendation systems. There are presented the general description of the recommendation systems, their types and popular algorithms.

Keywords: *artificial intelligence, recommendation systems, machine learning, collaborative filtering algorithm, cold start.*

ПРИМЕНЕНИЕ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РЕКОМЕНДАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМАХ

АВЕТИСЯН ВАРАЗДАТ
Кандидат технических наук,
Заведующий кафедрой
информатики и физико-математических дисциплин ГГУ
БАЛАГОЗЯН АРМИНЕ
Студентка 1-ого курса магистратуры отделения «Компьютерная инженерия»
факультета естественных наук ГГУ

За последние несколько лет в интернете стали широко применять рекомендательные системы, которые прогнозируют то, что именно представляет интерес для данного пользователя. Алгоритмы подобных рекомендаций в процессе применения постоянно обучаются и модифицируются, лучше адаптируясь со временем к пожеланиям пользователя. В результате применения рекомендательных алгоритмов продукты или услуги, предлагаемые в той или иной степени, все больше и больше удовлетворяют пользователей. В статье рассматривается применение машинного обучения в рекомендательных системах. Представлены общие характеристики рекомендательных систем, их виды и известные алгоритмы.:

Ключевые слова: *искусственный интеллект, рекомендательные системы, машинное обучение, алгоритм совместной фильтрации, холодный старт.*

STOCK PRICE PREDICTION USING MACHINE LEARNING TECHNIQUES

BALYAN ARMENAK
GSU Lecturer
e-mail: balyanarm@gmail.com

Stock price prediction is one of the most difficult tasks in the financial analysis. Large number of factors affecting pricing and big amount of data complicate this task. There are two main methods for solving this problem, the fundamental method, and the technical analysis method.

This paper discusses main methods of analyzing the stock market. Main algorithms of machine learning are studied. This paper considers the possibility of using machine learning methods in the process of technical analysis to predict the behavior of stocks in time. Proposed algorithm using machine learning method for predicting prices using historical data.

Keywords: *machine learning, stock price prediction, technical analysis.*

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԱՐԺԵՔԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՄԱՆ ՄԵՋ

ԲԱԼՅԱՆ ԱՐՄԵՆԱԿ
ԳՊՀ դասախոս

Արժեթղթերի արժեքի կանխատեսումը ֆինանսական վերլուծության ոլորտում հանդիպող ամենաբարդ խնդիրներից է: Այն բարդացնում են տվյալների մեծ ծավալը և գների տեղաշարժի վրա ազդող շատ գործոններ:
Կա արժեքները կանխատեսող երկու հիմնական մեթոդ՝ հիմնարար մեթոդ և տեխնիկական վերլուծության մեթոդ:
Հոդվածում քննարկվում են արժեթղթերի շուկայի վերլուծության հիմնական մեթոդները, ուսումնասիրվում են մեքենայական ուսուցման հիմնական ալգորիթմները, դիտարկվում է տեխնիկական վերլուծության գործընթացում մեքենայական ուսուցման մեթոդների օգտագործման հնարավորությունը՝ արժեթղթերի վարքը կանխատեսելու համար:
Առաջարկվող ալգորիթմը մեքենայական ուսուցման մեթոդներն օգտագործում է պատմական տվյալների հիման վրա՝ արժեթղթերի արժեքները կանխատեսելու նպատակով:

Բանալի բառեր՝ *մեքենայական ուսուցում, արժեթղթերի արժեքի կանխատեսում, տեխնիկական վերլուծություն:*

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ЦЕН АКЦИЙ

БАЛЯН АРМЕНАК
Преподаватель ГГУ

Прогнозирование стоимостей ценных бумаг является одной из сложнейших задач в сфере финансового анализа. Данную задачу усложняют большие объемы данных и большое количество факторов, влияющих на движение цен. Существует два основных метода прогнозирования цен: фундаментальный метод и метод технического анализа.
В данной статье рассмотрены основные методы анализа рынка ценных бумаг. Изучены основные алгоритмы машинного обучения. Рассмотрена возможность использования методов машинного обучения в процессе технического анализа для прогнозирования поведения акций во времени.
Предлагаемый алгоритм использует методы машинного обучения на основе *исторических данных* для прогнозирования стоимости ценных бумаг.

Ключевые слова: *машинное обучение, прогнозирование цен акций, технически анализ.*

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԱՆՎՏԱՆԳ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄԸ FIREWALL-Ի ՕԳՆՈՒԹՅԱՄԲ

ՄԻՐԻԲՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ
ԳՊՀ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բաժնի մասնագետ,
Ինֆորմատիկայի և ֆիզիկամաթեմատիկական
գիտությունների ամբիոնի դասախոս
e-mail: a.miribyan@gsu.am
ԱՊԿԱՐՅԱՆ ԼՈՒԻԶԱ
ԳՊՀ բնագիտական ֆակուլտետի համակարգչային
ճարտարագիտություն բաժնի
3-րդ կուրսի ուսանողուհի
e-mail: luizaapkaryan@gmail.com

Ժամանակակից աշխարհում անձնական տվյալների անվտանգ ապահովումը առաջնային տեղ է գրավում:

Հոդվածում լուսաբանվում է, թե ինչպես Firewall-ի /հրդեհային պատի/ միջոցով ապահովել անհատական համակարգչի անվտանգությունը: Ներկայացվում է նաև, թե ինչպես Firewall ծրագրային կամ ապարատային բլոկի միջոցով իրականացնել վերահսկում և ցանցային փաթեթների զտում՝ խուսափելու համար վիրուսներից և արտաքին ցանցային հարձակումներից:

Բանալի բառեր՝ *Firewall, ինֆորմացիա, անձնական տվյալներ, ծրագրային ապահովում, տվյալների շտեմարան:*

SAFE INFORMATION SECURITY WITH FIREWALL

MIRIBYAN ARTUR
IT specialist,
Lecturer at the Chair of Informatics and Physical-Mathematical Sciences, GSU
APKARYAN LUIZA
3rd year student,
Faculty of Natural Sciences
Department of Computer Engineering, GSU

In the modern world, protection of personal data is on the first place. This article explains how to ensure the safety of your PC through a firewall. It also shows

how to control and filter packets through the Firewall programs and hardware block, avoiding viruses and unwanted network attacks.

Keywords: *Firewall, information, personal data, software, database.*

БЕЗОПАСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИИ С ПОМОЩЬЮ FIREWALL

МИРИБЯН АРТУР
Специалист отдела Информационных технологий ГГУ,
Преподаватель кафедры информатики и физико-математических наук
АПКАРЯН ЛУИЗА
Студентка 3-его курса отделения «Компьютерная инженерия» ГГУ

В современном мире безопасное обеспечение персональных данных занимает первостепенное место, и в статье освещается, как с помощью FIREWALL (пожарной стены) обеспечить безопасность персонального компьютера. Представляется как с помощью программного обеспечения, так и с помощью аппаратного блока Firewall осуществлять контроль и фильтрацию сетевых пакетов, чтобы избежать вирусов и внешних сетевых атак.

Ключевые слова: *Firewall, информация, личные данные, программное обеспечение, база данных.*

ВОССТАНОВЛЕНИЕ ХРОМА (VI) В ВОДНЫХ РАСТВОРАХ В УСЛОВИЯХ ВНУТРЕННЕГО ЭЛЕКТРОЛИЗА

АЙВАЗЯН ГРИГОРИЙ
Кандидат химических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ
e-mail: grikordjan@gmail.com

Исследовано восстановление ионов хрома (VI) до ионов хрома (III) в водной среде в условиях внутреннего электролиза. Восстановление осуществлялось посредством гальванической пары уголь-медь. Вода пропускалась через колонку диаметром 5 см и высотой 20 см. Время контакта регулировалось скоростью потока. Установлено, что при начальной концентрации хрома (VI) 1000 мг/л оптимальными параметрами процесса являются: m_C / m_{Cu}= 1:2, pH = 2, время контакта 10 минут. Эти условия обеспечивают снижение концентрации Cr^{6+}ниже предельно допустимой.

Ключевые слова: *хром, водная среда, восстановление, внутренний электролиз, гальвановосстановление.*

ՔՐՈՄ (VI)-Ի ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ ՋՐԱՅԻՆ ԼՈՒԾՈՒՅԹՆԵՐՈՒՄ ՆԵՐՔԻՆ ԷԼԵԿՏՐՈԼԻԶԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

ԱՅՎԱԶՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐԻ
Քիմիական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս

Հոդվածում ուսումնասիրվել է ջրային միջավայրում, ներքին էլեկտրոլիզի պայմաններում քրոմի (VI) իոնների վերականգնումը մինչև քրոմի (III) իոններ: Վերականգնումը կատարվել է ածուխ-պղինձ գալվանական զույգի միջոցով: Ջուրն անցկացվել է 5սմ տրամագծով և 20 սմ բարձրությամբ աշտարակով, հպման տևողությունը կարգավորվել է հոսքի արագությամբ: Հաստատված է, որ 1000 մգ/լ քրոմի (VI) սկզբնական պարունակության դեպքում գործընթացի օպտիմալ պայմաններն են՝ m_c /m_{cu}=1:2, pH=2, հպման տևողությունը՝ 10 րոպե: Այս պայմանները ապահովում են ***Cr^{6+}*** խտության նվազումը թույլատրելի սահմանից:

Բանալի բառեր՝ *քրոմ, ջրային միջավայր, վերականգնում, ներքին էլեկտրոլիզ, գալվանական վերականգնում:*

REDUCTION OF CHROMIUM (VI) IN AQUEOUS SOLUTIONS UNDER INTERNAL ELECTROLYSIS

AYVAZYAN GRIGORI
Doctor of Chemical Sciences, Associate Professor,
GSU Lecturer

The reduction of chromium (VI) ions to chromium (III) ions in an aqueous medium under conditions of internal electrolysis has been investigated. The restoration was carried out by means of a galvanic coal-copper pair. Water was passed through a column 5 cm in diameter and 20 cm in height. The contact time was controlled by the flow rate. It was found that at an initial chromium (VI) concentration of 1000 mg / l, the optimal process parameters are: mC / mCu = 1: 2, pH = 2, contact time 10 minutes. These conditions ensure the reduction of the concentration of Cr6 + below the maximum permissible.

Keywords: *chromium, aqueous medium, reduction, internal electrolysis, galvanic reduction.*

NADPH СОДЕРЖАЩИЙ БЕЛКОВЫЙ КОМПОНЕНТ ИЗ КРАСНОГО ПОЛУСЛАДКОГО ВИНА: СТИМУЛИРОВАНИЕ ПРОДУЦИРОВАНИЯ СУПЕРОКСИДНЫХ РАДИКАЛОВ ИЗОФОРМАМИ NADPH ОКСИДАЗЫ ИММУННЫХ КЛЕТОК

СИМОНЯН РУЗАН
Кандидат биологических маук, доцент ГГУ,
Старший научный сотрудник
Института биохимии имени Бунятяна НАН РА
e-mail: ruzan.simonyan@gmail.com
СИМОНЯН ГЕГАМ
Кандидат биологических маук, старший научный сотрудник
Института биохимии имени Бунятяна НАН РА
e-mail: gegasim@mail.ru

Впервые из полусладкого красного вина Ехегнадзора (Армения) выделили и очистили супероксид-продуцирующий комплекс NADPH-содержащего белкового компонента (НБК) с Fe(III),[НБК-Fe(III)].Из комплекса НБК-Fe(III) отделили НБК, который имеет только восстановительный (антиоксидантный) эффект. Удельное содержание НБК или НБК-Fe(III)составляет 4,5 мг/мл ($p<0,05$, $n=6$)вина. Интенсивность флуоресценции для комплекса НБК-Fe(III) или только для НБК (по 4 мг/мл)в относительных единицах (F) составляет: 52,6±5,5 ($p<0,05$, $n=6$).Fe(III) в комплексеНБК-Fe(III) является мостиком передачи электрона от NADPH к молекулярному кислороду, восстанавливая его супероксидный радикал (O_2^-).НБК стимулирует процесс продуцирования O_2^-изоформами NADPH оксидаз (Nox) эритроцитарных и лейкоцитарных мембран в гомогенной и гетерогенной фазе аналогичным механизмом, используя Fe(III) гемовой группы изоформ Nox.

Таким образом, полученные данные дают основания для использования комплекса НБК-Fe(III) из красного полусладкого вина, как натурального, антимикробиального агента, а НБК, как иммуномодулятора или стимулятора изоформ Nox иммунных клеток (эритроцитов и лейкоцитов).

Ключевые слова: *NADPH содержащий белковый компонент, вино, NADPH оксидаза, активирование.*

ՆԱԴPH ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ՍՊԻՏԱԿՈՒՑԱՅԻՆ ԲԱՂԱԴՐԱՄԱՍ՝ ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՍԱՔԱՂՑՐ ԳԻՆՈՒՑ. ԻՄՈՒՆԱՅԻՆ ԲՋԻՋՆԵՐԻ ՆԱԴPH ՕՔՍԻԴԱԶԻ ԻԶՈՁԵՎԵՐՈՎ ՍՈՒՊԵՐՕՔՍԻԴ ՌԱԴԻԿԱԼՆԵՐԻ ԳՈՅԱՑՄԱՆ ԽԹԱՆՈՒՄ

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆ
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, ԳՊՀ դոցենտ, ՀՀ ԳԱԱ Հ. Բունիաթյանի անվան կենսաքիմիայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող
ՍԻՄՈՆՅԱՆ ԳԵՂԱՄ
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, ՀՀ ԳԱԱ Հ. Բունիաթյանի անվան կենսաքիմիայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող

Առաջին անգամ եղեգնաձորի (Հայաստան) կիսաքաղցր գինուց անջատել և մաքրել ենք սուպերօքսիդ գոյացնող կոմպլեքս՝ կազմված ՆԱԴPH պարունակող սպիտակուցային բաղադրամասից (ՆՍԲ) ու Fe(III)-ից [ՆՍԲ-Fe(III)]: ՆՍԲ-Fe(III) կոմպլեքսից առանձնացրել ենք ՆՍԲ-ն, այն ունի միայն վերականգնիչ (հակաօքսիդանտային) ազդեցություն: ՆՍԲ-ի ու ՆՍԲ-Fe(III)-ի տեսակարար քանակությունը կազմում է 4,5մգ/մլ (p<0,05, n=6) գինու մեջ: ՆՍԲ–Fe(III) կոմպլեքսի կամ ՆՍԲ-ի ֆլուորեսցենցիայի ինտենսիվությունը հարաբերական միավորներով (F) կազմում է 52,6±5,5 (p<0,05, n=6). ՆՍԲ-Fe(III) կոմպլեքսում Fe(III)-ը հանդես է գալիս որպես էլեկտրոնի փոխանցման կամրջակ ՆԱԴPH-ից դեպի թթվածնի մոլեկուլ՝ վերականգնելով այն մինչև սուպերօքսիդ ռադիկալ (O_2^-): ՆՍԲ-ն էրիթրոցիտների ու լեյկոցիտների Nox-երի հեմային խմբի Fe(III)–ը նույն մեխանիզմով, հոմոգեն ու հետերոգեն ֆազերում օգտագործում է O_2^--երի գոյացման համար:

Այսպիսով՝ ստացված տվյալները հիմք են հանդիսանում կարմիր կիսաքաղցր գինուց ստացված ՆՍԲ-Fe(III) կոմպլեքսը, որպես բնական հակամանրէային միջոց, իսկ ՆՍԲ-ն՝ որպես իմունամոդուլյատոր կամ իմունային բջիջների (էրիթրոցիտների ու լեյկոցիտների) Nox-ի իզոձևերի խթանման միջոց կիրառելու համար:

Բանալի բառեր: *ՆԱԴPH պարունակող սպիտակուցային բաղադրամաս, գինի, NADPH օքսիդազ, ակտիվացում:*

NADPHCONTAINING PROTEIN COMPONENT FROM DEMI-DOUX WINE: STIMULATION OF PRODUCTION OF SUPEROXIDE RADICALS BY THE ISOFORMS OF NADPH OXIDASE OF IMMUNE CELLS

SIMONYAN RUZAN
PhD in Biology,

GSU Assistant Professor,
Senior Scientist of H.Buniatyan
Institute of Biochemistry NAS RA
SIMONYAN GEGHAM
Senior Scientist of
H.Buniatyan Institute of Biochemistry NAS RA

From demi-doux wine of the Eghegnadzor (Armenia) is isolated and purificated the superoxide-producing complex of NADPH containing protein component (NPC) with Fe (III), NPC-Fe (III) for the first time. From NPC-Fe (III) was separated NPC, which only possesses the reductive (antioxidative) effect.The specific content of NPCor NPC-Fe (III) is 4,5 мg/мл ($p<0,05$, $n=6$)of the wine. The fluorescence intensity of the NPC-Fe (III) complex or NPC in relalive units (F) is 52,6±5,5 ($p<0,05$, $n=6$). The Fe(III) in the complex of NPC-Fe(III) is a electronic bridge from NADPH to molecular oxygen reducing its up to superoxide radical (O_2^-).By this mechanism the NPC is stimulate the process of the production of O_2^-, using the Fe(III) of heme group of the isoforms of Noxof erythrocytes and leucocytes in homogeneous and heterogeneous phase.

Thus, on the basis of above receivableindicies, the complex of NPC-Fe(III) from demi-doux wine can be use as a natural antimicrobial agent, and NPC, as a immunomodulator or stimulator of the isoforms of Nox of the immune cells (erythrocytes and leucocytes).

Keywords: *NADPHcontaining protein component, wine, NADPH oxidase, activation.*

ՊՈՉԱՄԲԱՐՆԵՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԵՎ ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄՆ ԸՍՏ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ

ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ ԱՐՏԱՇԵՍ
Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: tadartashes@gmail.com
ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ՏԱԹԵՎԻԿ
Ասպիրանտ
e-mail: tatever.baghdasaryan@gmail.com

Հայաստանի պնդեսության առաջատար ճյուղերից է հանքարդյունաբերությունը: Հանքարդյունաբերության տեխնոլոգիական

գործընթացները կապված են բնական պաշարների սպառման և շրջակա միջավայրում տարբեր թափոնների կուտակման հետ: Անտրոպոգեն գործոնների ազդեցությամբ ի հայտ է գալիս կենսոլորտի, շրջակա միջավայրի և մարդու կյանքի բնականոն գործընթացների խախտման իրական կամ պոտենցիալ վտանգ: Բնապահպանական ռիսկերի կանխարգելման հիմնական ձևը ուսումնասիրվող շրջանի էկոլոգիական և աշխարհագրական քարտեզագրման համակարգն է:

Ներկայումս թափոնների հեռացման հիմնական մեթոդը դրանց պահեստավորումն է պոչամբարներում, ինչը բացասաբար է անդրադառնում շրջակա միջավայրի վրա:

Հայաստանում գտնվում են բազմաթիվ փոքր և մեծ, գործող կամ կոնսերվացված պոչամբարներ, որոնք լուրջ մտահոգություններ են առաջացնում շրջակա միջավայրի համար՝ հողի, բիոտայի, ջրի և օդի, ինչպես նաև այդ տարածքներում բնակվող բնակչության առողջության համար:

Ուսումնասիրության նպատակն է՝ ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետությունում գործող պոչամբարների համակողմանի ուսումնասիրությունը, պոչամբարների ազդման գոտիների քարտեզագրումը և տարածքների դասակարգումն ըստ աղտոտման աստիճանի:

Դիտարկվել է «Ագարակ»-ի պոչամբարը, որը գտնվելով համապատասխան բնակլիմայական և երկրաբանական պայմաններում՝ խիստ վտանգավոր է դարձել տվյալ տարածքի համար:

Կատարվել է հողային ծածկույթի, ջրի, գյուղատնտեսական կուլտուրաների նմուշների հետազոտում, որոշվել են վտանգավոր նյութերի կոնցենտրացիաները և համեմատելով համապատասխան սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների հետ՝ արձանագրվել է տարածքի աղտոտվածության աստիճանը:

Բանալի բառեր՝ *հանքարդյունաբերություն, պոչամբար, աղտոտիչներ, նմուշների հետազոտում, աղտոտված տարածքներ, շրջակա միջավայր:*

ENVIRONMENTAL EFFECTS OF TAILINGS AND LAND CLASSIFICATION BY CONTAMINATION

TADEVOSYAN ARTASHES
Candidate of Tech. Sciences, Professor
BAGHDASARYAN TATEVIK
PhD

Abstract: The mining sector is one of the leading sectors of the Armenian economy. The technological processes of the mining industry are associated with the consumption of natural resources and the accumulation of various wastes in the environment. Under the influence of anthropogenic factors, there is a real or potential possibility of disrupting the natural environment, the environment and the normal processes of human life. The main way to prevent environmental risks is the system of ecological-geographical mapping of the study area.

Currently, the main method of waste disposal is their storage at landfills, which has a negative impact on the environment.

There are many small, large, active or mothballed tailing dumps in Armenia, which are of serious concern for the environment - soil, biota, water and air, as well as for the health of the population living in these areas.

The aim of the work is a comprehensive study of the existing tailing dumps in the Republic of Armenia, mapping the impact zones of the tailing dumps, and classification of territories by the degree of pollution.

We observed the Agarak tailing dump, which, under appropriate climatic and geological conditions, became extremely dangerous for the area.

Samples of soil cover, water, agricultural crops were investigated, the concentrations of harmful substances were determined by comparing the level of pollution of the territory by comparing them with the corresponding permissible maximum concentrations.

Key words: *mining, tailing dumps, pollutants, sample survey, contaminated areas, environment.*

ВЛИЯНИЕ ХВОСТОХРАНИЛИЩ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ И КЛАССИФИКАЦИЯ ЗЕМЕЛЬ ПО ЗАГРЯЗНЕНИЮ

ТАДЕВОСЯН АРТАШЕС
канд. тех. наук, профессор,
Преподаватель ГГУ
БАГДАСАРЯН ТАТЕВИК

Аспирант

Горнодобывающий сектор - один из ведущих отраслей экономики Армении. Технологические процессы горнодобывающей промышленности связаны с потреблением природных ресурсов и накоплением различных отходов в окружающей среде. Под воздействием антропогенных факторов существует реальная или потенциальная возможность нарушения природной среды, окружающей среды и нормальных процессов жизнедеятельности человека. Основным способом предотвращения экологических рисков является система эколого-географического картографирования исследуемой территории.

В настоящее время основным методом утилизации отходов является их хранение на полигонах, что оказывает негативное воздействие на окружающую среду.

В Армении есть много маленьких, больших, действующих или законсервированных хвостохранилищ, которые вызывают серьезную обеспокоенность для окружающей среды - почвы, биоты, воды и воздуха, а также для здоровья населения, проживающего в этих районах.

Целью работы является комплексное изучение существующих хвостохранилищ в Республике Армения, картографирование зон воздействия хвостохранилищ, классификация территорий по степени загрязнения.

Наблюдался хвостохранилище “Агарак”, которое при соответствующих климатических и геологических условиях стало чрезвычайно опасным для данной местности.

Были исследованы пробы почвенного покрова, воды, сельскохозяйственных культур, определены концентрации вредных веществ, сравнив уровень загрязнения территории, путем сравнения их с соответствующими допустимыми предельными концентрациями.

Ключевые слова: *добыча полезных ископаемых, хвостохранилища, загрязнители, выборочное обследование, загрязненные территории, окружающая среда.*

5-ԷԹԻԼ-4,5-ԴԻՄԵԹԻԼ-2-ԻՄԻՆՈ-2,5-ԴԻՀԻԴՐՈՖՈՒՐԱՆ-3-ԿԱՐԲՈՆԻՏՐԻԼԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՍԻՆԹԵԶԻ ԵՂԱՆԱԿԻ ՄՇԱԿՈՒՄ

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ԿԱՐԻՆԵ
Քիմիական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: avetisyan_ks@yahoo.com

Ուսումնասիրվել է 3-հիդրօքսի-3-մեթիլպենտան-2-ոնի փոխազդեցությունը մալոնոնիտրիլի հետ, և պարզվել է, որ ռեակցիայի արդյունքում առաջանում են միաժամանակ երկու վերջանյութեր՝ 5-էթիլ-4,5-դիմեթիլ-2-իմինո-2,5-դիհիդրոֆուրան-3-կարբոնիտրիլը և վերջինիս ու մալոնոնիտրիլի հետագա փոխազդեցության արդյունք հանդիսացող 5-էթիլ-4,5-դիմեթիլ-2-դիցիանոմեթիլեն-2,5-դիհիդրոֆուրան-3-կարբոնիտրիլը:

Ուսումնասիրվել և մշակվել են ռեակցիայի իրականացման օպտիմալ պայմանները: Պարզվել է, որ լավագույն ելքերը ստացվում են ռեակցիան ռեագենտների (1:1) հարաբերությամբ, սենյակային ջերմաստիճանում, բենզոլի միջավայրում առանց կատալիզատորի իրականացնելու պայմաններում:

Բանալի բառեր՝ *γ-լակտոններ, 2,5-դիհիդրոֆուրանոններ, մալոնոնիտրիլ, կարբինոլ, 2-իմինո-2,5-դիհիդրոֆուրան-3-կարբոնիտրիլ, 2-դիցիանոմեթիլեն-2,5-դիհիդրոֆուրան-3-կարբոնիտրիլ, 2-օքսո-2,5-դիհիդրոֆուրան-3-կարբոնիտրիլ:*

DEVELOPMENT OF AN EFFECTIVE SYNTHESIS METHOD'S 5-ETHYL-4,5-DIMETHYL-2-IMINO-2,5-DIHYDROFURAN-3-CARBONITRILE

AVETISYAN KARINE
Doctor of Chemistry, Associate Professor
GSU Lecturer

The interaction of 3-hydroxy-3-methylpentane-2-one with malononitrile was studied. It was found that in the result of reactions, two final products were formed simultaneously: 5-ethyl-4,5-dimethyl-2-imino-2,5-dihydrofuran-3-carbonitrile and its further resulting from interaction with malononitrile – 5-ethyl-4,5-dimethyl-2-dicyanomethylene-2,5-dihydrofuran-3-carbonitrile. The optimal conditions for the reaction was been developed. It was been established that the best results are obtained when the reaction was carried out at reactant ratio of (1:1) at room temperature without a catalyst in the benzene.

Keywords: *γ-lactones, 2,5-dihydrofuranones, malononitrile, carbinol, 2-imino-2,5-dihydrofuran-3-carbonitrile, 2-dicyanomethylene-2,5-dihydrofuran-3-carbonitrile, 2-oxo-2,5-dihydrofuran-3-carbonitrile.*

РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОГО МЕТОДА СИНТЕЗА 5-ЭТИЛ-4,5-ДИМЕТИЛ-2-ИМИНО-2,5-ДИГИДРОФУРАН-3-КАРБОНИТРИЛА

АВЕТИСЯН КАРИНЕ
Кандидат химических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ

Изучено взаимодействие 3-гидрокси-3-метилпентан-2-она с малононитрилом. Выяснено, что в результате реакции получаются два конечных продукта – 5-этил-4,5-диметил-2-имино-2,5-дигидрофуран-3-карбонитрил и продукт его дальнейшего взаимодействия с малононитрилом – 5-этил-4,5-диметил-2-дицианометилен-2,5-дигидрофуран-3-карбонитрил. Разработаны оптимальные условия проведения реакции. Установлено, что наилучшие результаты получаются при проведении реакции в соотношении реагентов (1:1) при комнатной температуре без катализатора в среде бензола.

Ключевые слова: *γ-лактоны, 2,5-дигидрофураноны, малононитрил, карбинол, 2-имино-2,5-дигидрофуран-3-карбонитрил, 2-дицианометилен-2,5-дигидрофуран-3-карбонитрил, 2-оксо-2,5-дигидрофуран-3-карбонитрил.*

ԷԹԻԼԵՆԸ ՈՐՊԵՍ ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՀՈՐՄՈՆ

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ԼՅՈՒԴՄԻԼԱ
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու,
դոցենտ, ԳՊՀ պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ Հր. Բունիաթյանի անվան կենսաքիմիայի
ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող
e-mail: arakelyanlyudmila@mail.ru
ՍԱՀԱԿՅԱՆ ԳՈՀԱՐ
ԳՊՀ բնագիտական ֆակուլտետի «Դեղագործական քիմիա» բաժնի 4 -րդ կուրսի ուսանողուհի
e-mail: gohar-sahakyan-1999@mail.ru

Բանջարաբոստանային կուլտուրաների աճի և զարգացման վրա ազդող բուսական հորմոններից լավ ուսումնասիրված են էթիլենը և իր

ածանցյալները։ Էթիլենը ֆիտոհորմոն է և բույսի աճի տարբեր փուլերի վրա տարբեր կերպ է ազդում։ Հաճախ այն անվանում են «ծերացման հորմոն»։ Էթիլենի դերը կարևոր է պտուղների աճի համար։ Գյուղատնտեսության մեջ օգտագործվում է էթեֆոնի ձևով, որն ունի լայն կիրառություն տոմատի և այլ կուլտուրաների հասունացման համար, ինչպես նաև բոստանային կուլտուրաների մեխանիզացված հավաքումը հեշտացնելու համար։ Այժմ գյուղատնտեսության տարբեր ոլորտներում կատարվում են տարատեսակ հետազոտություններ այդ հորմոնի լայնամասշտաբ օգտագործման համար։ Էթիլենը և դրա ածանցյալները կարող են օգտագործվել բերքատվությունը բարձրացնելու նպատակով, հետևաբար այդ ֆիտոհորմոնի ազդեցության մեխանիզմի պարզաբանումը կարևորվում է բանջարաբոստանային կուլտուրաների բերքատվության բարձրացման գործընթացում։

Բանալի բառեր՝ *բույս, էթիլեն, էթեֆոն, «ծերացման հորմոն», ֆիտոհորմոն, աճ, սթրես։*

ETHYLENE AS A PLANT HORMONE

ARAKELYAN LYUDMILA
Doctor of Biology, Associate Professor,
GSU Professor, Senior Scientist,
H. Buniatyan Institute of Biochemistry NAS RA
SAHAKYAN GOHAR
4th year student
Faculty of Natural Sciences,
Department of Pharmaceutical Chemistry, GSU

Of plant hormones that affect the growth and development of vegetables and melons, ethylene and its derivatives have been well studied. It is a phitohormone. At different stages of development, the plant has a different effect. Sometimes it called “aging hormone”. The role of ethylene is important in fruit ripening. Ethylene is used in agriculture in the form at etefhon, which is widely used for ripening tomato and athercrops to facilitate the mechanized harvesting of gourds. Comprenensive studies are underway to expand the use of this hormone in various agricultural sectors. Hence, the use of ethylene and its derivatives can be used in order to increase yields. Identification of the mechanism of action of this phytohormone contributes to raising the percentage of yield of vegetable crops and gourds.

Keywords: *plant, ethylene, etephon, “aging hormone”, phytohormone, growth, stress.*

ЭТИЛЕН КАК РАСТИТЕЛЬНЫЙ ГОРМОН

АРАКЕЛЯН ЛЮДМИЛА
Кандидат биологических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ,
Научный сотрудник Института биохимии
им. Г. Буниятяна, НАН РА
СААКЯН ГОАР
Студентка 4-ого курса отделения “Фармацевтическая химия”
факультета естествознания ГГУ

Из растительных гормонов, которые влияют на рост и развитие овощных и бахчевых культур хорошо изучен этилен и его производные. Он является фитогормоном. В разных стадиях развития растения оказывает различное действие. Иногда его называют “гормоном старения”. Роль этилена важна при созревании плодов. Этилен используется в сельскохозяйственных отраслях в виде этефона, который широко используется для созревания плодов томата и др. культур, также для облегчения механизированной уборки бахчевых культур. В настоящее время проводятся разносторонние исследования для расширения использования этого гормона в различных отраслях сельского хозяйства. Следовательно, использование этилена и его производных может быть употреблено в целях поднятия урожайности. Выявление механизма воздействия данного фитогормона способствует поднятию процента урожайности овощных и бахчевых культур.

Ключевые слова: *растения, этилен, этефон, ”гормон старения”, фитогормон, рост, стресс.*

ПРАВЛЕНИЕ КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН ХРИМЯНА АЙРИКА И САМОДЕРЖАВИЕ РОССИИ В 1893-1896 ГГ.

ТУНЯН ВАЛЕРИЙ
Доктор исторических наук, профессор,
Преподаватель ГГУ
e-mail: tunyanvalery@rambler.ru

В период правления Католикоса Всех Армян Хримяна Айрика между ним и российским самодержавием установились напряженные отношения, связанные с защитой интересов западных армян Эчмиадзином. С этой целью в 1891 году царизм разработал программу давления на Армянскую церковь, которую начал осуществлять в 1896 году, когда было предпринято закрытие церковных школ.

Ключевые слова: *католикос Хримян, самодержавие, Армянская церковь, Османская Турция, протогеноцид, преследования.*

ԽՐԻՄՅԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՀՈՎՎԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ 1893-1896 թթ.

ԹՈՒՆՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ
Պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԳՊՀ դասախոս

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Խրիմյան Հայրիկի օրոք նրա և ռուսական ինքնակալության միջև լարված հարաբերություններ էին հաստատվել՝ կապված Էջմիածնի կողմից արևմտահայերի շահերի պաշտպանության հետ: Այդ նպատակով 1891թ. ցարիզմը մշակեց հայկական եկեղեցու վրա ճնշում գործադրելու ծրագիր, որը նա սկսեց իրագործել 1896թ., երբ եկեղեցական դպրոցները փակվեցին:

Բանալի բառեր՝ *Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Խրիմյան Հարիկ, ինքնակալություն, Հայ առաքելական եկեղեցի, Օսմանյան Թուրքիա, Համիդյան ջարդեր, հետապնդում:*

THE SERVICE OF CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS KHRIMYAN HAYRIK AND THE AUTOCRACY OF RUSSIA IN 1893-1896

TUNYAN VALERI
Doctor of Historical Sciences, Professor,
GSU Lecturer

During the service of Catholicos of All Armenians Khrimyan Hayrik, a tense relationship was established between the Russian Autonomy and St. Etchmiadzin connected with the protection of the interests of Western Armenians. For that purpose Tsarism developed a program of pressure on the Armenian Church in

1891, which was carried out in 1896, when the closure of church schools was undertaken.

Keywords: *Catholicos Khrimyan, autocracy, Armenian Church, Ottoman Turkey, proto-genocide, persecution.*

ԱՐՎԵՍՏԱԳԵՏ ՍԵՐԻԿ ԴԱՎԹՅԱՆԻ ԱՔՍՈՐՅԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ ԱՌՆՉՎՈՂ ՄԻ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՇՈՒՐՋ

ՔԵՇԻՇՅԱՆ ՄԵՐԻ
Մեսրոպ Մաշտոցի անվան
Մատենադարանի գիտաշխատող, պատմաբան

…Արժանաւոր դուստրը մի ժողովրդի՝ օժտուած առանձնայատուկ շնորհներով: Հայկական կանացի ձեռարուեստի, առաւելապէս՝ ասեղնագործութեան անխոնջ ուսումնասիրողը, հոգեւին գուրգուրողը եւ այն՝ աշխարհէ-աշխարհ: Այդ ճիւղը իր բազում մանրամասներով արուեստի բարձունքներին հասցնողը: Իր մասնագիտութեան մէջ եզակի, եւ առայժմ՝ անփոխարինելի: Այդ կերպարն է Սերիկ Դաւթեանի: Նրան դժուար է ներկայացնել իր ամբողջութեան մեջ: Միշտ էլ նրա կեանքից մի փայլուն հատուած թաքնւում, դուրս է մնում մեր տեսադաշտից:

Արշավիր Սոլախեան[1]

…Մենք երկար աշխատեցինք միասին, ու ես, անկեղծ ասած, զարմացած էի նրա բնավորության մի գծի վրա: Ծայրահեղ կարգապահ: Մեծ պաշտոններ է ունեցել, որոնք թվում է հավակնոտ պիտի դարձնեին բնավորությունը, բայց հակառակ դրան՝ համեստության մարմնացում:

Ռուբեն Զարյան[2]

---

[1] **Սոլախեան Ա.**, Սերիկ Դավթեանի 80 տարին.- «Կանչ», շաբաթաթերթ, Պէյրութ, 7 յունիսի, թիւ 172 (4684), էջ 4:
[2] **Զարյան Ռ.Վ.**, Մայրամուտից առաջ (Ինքնապատում). Սերիկ Դավթյան, Ե., 1990, գիրք Բ, էջ 123:

Սերիկ Դավթյանը հայ ականավոր արվեստաբան է, ազգագրագետ, գիտնական, արվեստի և արվեստագիտության ոլորտի փորձառու մասնագետ, մանկավարժ և հասարակական գործիչ: Ծնվել է 1893 թվականին Դիլիջան քաղաքում (ՀՀ Տավուշի մարզ): Տեղի ծխական դպրոց հաճախելուց հետո ուսումը շարունակել է Թիֆլիսի (Թբիլիսի) կանանց գիմնազիայում, որն ավարտել է 1913 թվականին գերազանց առաջադիմությամբ: 1914թ.-ին ծննդավայր վերադառնալուց հետո դասավանդել է տեղի դպրոցում:

1920թ. նա ավարտել է Սարատովի համալսարանի պատմության և բանասիրության ֆակուլտետը, 1920-1930-ական թվականներին դասավանդել դպրոցներում՝ միաժամանակ զբաղվելով հասարակական և պետական գործունեությամբ:

1937թ.-ին՝ ստալինյան ռեժիմի օրոք, անհիմն մեղադրանքների և զրպարտության պատճառով Ս. Դավթյանը ձերբակալվել է և դատապարտվել 10 տարվա ազատազրկման՝ աքսորվելով հեռավոր Մագադան (Կոլիմա): Այնտեղ՝ բռնադատվածների ճամբարում, նա անցկացրել է իր կյանքի ամենածանր օրերը: Արդարացվելուց հետո, մինչև կյանքի վերջ նա զբաղվել է գիտական գործունեությամբ:

Ս. Դավթյանի գիտական հետաքրքրությունների շրջանակը լայն է՝ ասեղնագործություն, ժանյակ, գորգարվեստ, և դա արտացոլված է ժողովրդական կիրառական արվեստի պատմության վերաբերյալ նրա ընդհանրացված մենագրություններում:

Նրա թեկնածուական ատենախոսությունը կրում է «Ակնարկներ հայկական ասեղնագործության արվեստի պատմությունից» (1963) խորագիրը, սակայն նրա գիտական հետաքրքրությունները շատ ավելի լայն էին և ընդգրկում էին ժողովրդական արվեստի տարբեր ոլորտները: Ս. Դավթյանի բազմաթիվ հոդվածներում և մենագրություններում ներառված են «Ասեղնագործության ձեռնարկ» (1956 և 1963), «Հայկական ժանյակ» (1966), «Հայկական ասեղնագործություն» (1972), «Հայկական կարպետ» (1975), «Մարաշի ասեղնագործություն» (1978) և «Դրվագներ հայկական միջնադարյան կիրառական արվեստի պատմության» (1981), որոնցից վերջինը նրա՝ երկար տարիներ կատարած ուսումնասիրությունների արդյունքն է: Վերջին երկու գրքերը լույս են տեսել 1978թ.՝ հեղինակի մահից հետո:

Հոդվածը Ս. Դավթյանի՝ աքսորյան տարիներին ստեղծած մի առարկայի մասին է: Դա կտորից պատրաստված ասեղաման-բարձիկ է՝ ոճավորված փիկնիկի տեսքով, և նախատեսված է ասեղներ պահելու համար: Ս.Դավթյանը պահել և օգտագործել է իր համար հատուկ նշանակություն ունեցող այս իրը:

Հոդվածում նկարագրվում են առարկան, պատրաստման նյութը և ստեղծագործական աշխատանքների մանրամասները: Հատկանշական է, որ ասեղները չժանգոտելու համար նա բարձիկը լցրել է բռնադատված կին

բանփարկյալների մազերով: Ս.Դավթյանի մահից հետո այս իրը մնացել է իր դստեր՝ Ներիկ Դավթյանի մոտ, որն ասեղաման-բարձիկն օգտագործել մինչև 1990-ականները:

Ասեղաման-բարձիկը համարվում է Սերիկ Դավթյանի աքսորյան ժամանակաշրջանից պահպանված եզակի առարկա: Ստեղծվելով Մագադանում՝ այն ճանապարհորդել է նրա հետ նույնիսկ աքսորից (Մագա-դան-Դիլիջան-Երևան) վերադառնալուց հետո: Կարծում ենք, որ այս բարձիկ-ասեղամանը հոգևոր առումով առանձնահատուկ արժեք է ունեցել անվանի արվեստաբան-ազգագրագետի համար: Այդ իսկ պատճառով այն խնամքով պահվել և օգտագործվել է ընտանիքում՝ իբրև Սերիկ Դավթյանի համար թանկ ու նվիրական իր:

Բանալի բառեր՝ *Սերիկ Դավթյան, Դիլիջան, Ստեփան Դավթյան, հայկական ասեղնագործություն, աքսոր, բռնադատված, փիկնիկ, ասեղաման, Ներիկ, կարպետ, ազգագրություն, կիրառական արվեստ, ժանյակ:*

ABOUT AN OBJECT RELATED TO THE PERIOD OF EXILE OF ART CRITIC SERIK DAVTYAN

KESHISHYAN MARY
Historian, Researcher at Matenadaran

Serik Davtyan, a prominent Armenian art critic, ethnographer, scientist, skilled specialist in decorative applied arts, pedagogue and public figure. She was born in Dilijan (RA, Tavoush region) in 1893. After attending a local school, she continued her education at the Tbilissi (Georgia) Girls' Gymnasium, graduating with honors in 1913. In 1914, returning to her hometown, taught at a local school. After graduating from the historical-philological department of the Saratov University in 1920, she taught at schools in 1920s and 1930s and was involved also in publik and state activities.

She was repressed by Salin regime in 1937 and was exiled for 10 years. S. Davtyan was exiled to distant Magadan (Kolyma), where she spends the most difficult days of her life in a repressed camp.

After being exonerated and until the end of her life, she was engaged in scientific work. A wide range of her scientific interests - embroidery, lace, carpet, which was reflected in her generalizing monograph on the history of folk applied art. Her candidate thesis was titlrd “Essays on the history of Armenian Embroidery” (1963), but her research interests were mush wider and covered different spheres of folk applied arts. S. Davtyan’s many articles and monographs include “A Textbook of

Embroidery" (1956 and 1963), "Armenian Lace" (1966), "Armenian Embroidery" (1972), "Armenian Carpet" (1975), "The Marash Embroidery" (1978) and "Essays on the History of Aremnian Medieval Applied arts" (1981), the latter being the summary of her research of many years. These are long-term studies conducted by a scientist-artist in the field of decorative-applied arts. The last two books were published after S. Davtyan's death in 1978.

The material of the article refers to the work of S. Davtyan, created over the years in exile. This is a pillow made of fabric to hold the needles: a stylized needle pillow in the shape of a doll. S. Davtyan kept and used this item, which had a special meaning for her. The article describes the details of the preparation of the subject, material and creative work. It is noteworthy that in order to prevent the needles from rusting, she filled the pillow with hairs of female prisoners. After S. Davtyan's death, she left this thing to her daughter Nerik Davtyan, who used the pillow until the 1990s.

The lining for the needle is interesting, as it is considered a unique surviving material from the period of Serik Davtyan's repression. Doing this in Magadan, she traveled with him even after returning from exile (Magadan-Dilijan-Yerevan) and did not part. We think that this pillow had a special spiritual value for a famous art critic and ethnographer. Therefore, this item was carefully kept and used in the family, knowing its significance, how dear it was for Serik Davtyan.

Keywords: *Serik Davtyan, Dilijan, Stepan Davtyan, Armenian embroidery, exile, repressed, doll, embroidery, Nerik, carpet, ethnography, applied art, lace.*

ОБ ОБЪЕКТЕ, СВЯЗАННОМ С ПЕРИОДОМ ИЗГНАНИЯ ИСКУССТВОВЕДА СЕРИКА ДАВТЯНА

КЕШИШЯН МЕРИ
Историк,
Научный сотрудник Матенадарана

Серик Давтян, видный армянский искусствовед, этнограф, ученый, опытный специалист в области декоративно-прикладного искусства, педагог и общественный деятель. Родилась в г. Дилижане в 1893 году (РА, Тавушский регион). После посещения местной школы она продолжила свое образование в Тбилисской (Тбилиси) женской гимназии, окончив с отличием в 1913 году. В 1914 году, вернувшись в свой родной город, она начала преподавать в местной шко-ле.

1920 г. окончив историко-филологический факультет Саратовского университета, она преподавала в школах в 1920–1930-х годов, а также занималась общественной и государственной деятельностью.

1937 году, во времена сталинского режима, С. Давтян была арестована по необосннованному обвинению и оклеветана. Она была приговорена к 10 годам лишения свободы и сослана в далекий Магадан (Колыма). Там, в репрессированном лагере, она проводит самые трудные дни своей жизни. После реабилитации и до конца жизни она занималась научной работой. Широк круг ее научных интересов - вышивка, кружево, карпет, что и получила отображение в ее обобщающей монографии по истории народного прикладного искусства.

Ее кандидатская диссертация была под названием "Очерки истории армянской вышивки" (1963), но ее научные интересы были гораздо шире и охватывали различные сферы народно-прикладного искусства. Многие статьи и монографии С. Давтяна включают "Учебник по вышивке" (1956 и 1963), "Армянское кружево" (1966), "Армянская вышивка" (1972), "Армянский ковер" (1975), "Вышивка Мараша" (1978) и "Очерки истории арменского средневекового прикладного искусства" (1981), последняя из которых является итогом ее многолетних исследований. Последние две книги были опубликованы после смерти С. Давтяна в 1978 году.

Материал статьи относится к работе С. Давтяна созданной в изгнании. Это подушка из ткани, предназначенная для удержания иголок: стилизованная игла-подушка в виде куклы. С. Давтян сохранила и использовала эту вещь, которая для нее имела особое значение.

В статье описаны детали подготовки предмета, материал и творческая работа. Примечательно, что для того, чтобы иглы не ржавели, она заполнила подушку волосами женщин-заключенных. После смерти С. Давтяна, эту вещь она оставила своей дочери Нерику Давтяну, каторая использовала подушку до 1990-х годов.

Подкладка для иглы интересна, так как считается уникальным сохранившимся материалом периода репрессий Серика Давтяна. Создавая ее в Магадане, она путешествовала с ним даже после возвращения из ссылки (Магадан-Дилижан-Ереван) и не расставалась. Мы думаем, что это подушка имела особую духовную ценность для известного искусствоведа и этнографа. Поэтому этот предмет бережно хранился и использовался в семье, зная его значение, насколько он был дорог для Серика Давтяна.

Ключевые слова: *Серик Давтян, Дилижан, Степан Давтян, армянская вышивка, ссылка, репрессии, кукла, вышивка, нерик, ковер, этнография, прикладное искусство, кружево.*

«ՍԵՖ ԻՆՏԵՐՆԵՅՇՆ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-Ի ԿՈՂՄԻՑ ՎԱՐԿԵՐԻ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀԵՐԳՆՅԱՆ ՄԱՐԻԱՄ
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
ԳՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետի փոխդեկան
e-mail: m.hergnyan@gsu.am
ՄՆԵՅԱՆ ՍՅՈՒԶԱՆՆԱ
ԳՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետի
բակալավրիատի «Ֆինանսներ» բաժնի շրջանավարտ
e-mail: syuzannamneyan5@gmail.com

Հոդվածը նվիրված է «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի վարկատեսակների տրամադրման պայմանների բարելավման ուղիների բացահայտմանը:

Շուկայական տնտեսության պայմաններում ՀՀ տնտեսությունը չի կարող զարգանալ առանց կայուն, զարգացած ֆինանսական ինստիտուտների՝ մասնավորապես վարկային համակարգի, որի զարգացումն ու կատարելագործումը պահանջում է վերանայել վարկավորման առկա պայմանները: Անշուշտ, ֆինանսական շուկայում առաջնային նախապայման է վարկային կազմակերպությունների կողմից միջոցներ ներգրավելու և դրանց տեղաբաշխումը կարգավորելու խնդիրը, որը պայմանավորված է ակտիվների և պասիվների կառավարման հստակ կանխորոշված ռազմավարությամբ: «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՍՊԸ-ն համարվում է ՀՀ ֆինանսական համակարգի դերակատարներից մեկը և իր ուրույն տեղն ունի այդ համակարգում: Հետանցումային տնտեսություն ունեցող երկրներում վարկային համակարգի ձևավորումն ու դրա լիարժեք իրագործումը կապված են մի շարք խնդիրների և սահմանափակումների հետ:

Աշխատանքում ներկայացված են «ՍԵՖ Ինտերնեյշնլ» ՈՒՎԿ ՍՊԸ-ի 2017-2019թթ. ֆինանսական ցուցանիշները, իրականացվել է ՍԵՖ-ի կողմից տրամադրվող վարկերի և փոխատվությունների վերլուծություն՝ ըստ տնտեսության տարբեր ճյուղերի և հաճախորդների, առաջարկվել են վարկերի տրամադրման պայմանների բարելավման ուղիներ:

Բանալի բառեր՝ վարկային համակարգ, ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն, ֆինանսական կայունություն, վարկառու, վարկատու,

երաշխավորությամբ ապահովված վարկեր, վարկերի տրամադրման պայմաններ, վարկային ռիսկ:

OPPORTUNITIES FOR IMPROVING CREDIT CONDITIONS BY "SEF INTERNATIONAL UCO" LLC

HERGNYAN MARIAM
Candidate of Economics, Associate Professor,
Vice Dean of the Faculty of Economics, GSU
MNEYAN SYUZANNA
Graduate of Faculty of Economics,
Department of Finance, GSU

The article is dedicated to identifying ways to improve the terms of loans provided by “SEF International UCO” LLC.

In a market economy, the Armenian economy cannot develop without stable, well-developed financial institutions, particularly the credit system, the development and improvement of which require a review of existing lending conditions.

Definitely, the primary precondition in the financial market is the issue of attracting funds by credit organizations to regulate their placement, which is conditioned by a clearly predetermined strategy of asset-liability management.

“SEF International Universal Credit Organization” LLC is considered one of the players in the financial system of the Republic of Armenia, it has a special place in that system. The development of the credit system and its full implementation in countries with transition economies is associated with a number of problems and limitations. The Armenian economy cannot develop without a stable credit system, so it is necessary to review and improve the terms of loans.

The paper presents the financial indicators of “SEF International UCO” LLC for 2017-2019, analyzed the loans provided by SEF according to customers from different sectors of the economy, suggested ways to improve the terms of loans.

Keywords: *credit system, universal credit organization, financial stability, borrower, lender, guaranteed loans, loan terms, credit risk.*

ВОЗМОЖНОСТИ УЛУЧШЕНИЯ УСЛОВИЙ КРЕДИТОВАНИЯ, ПРЕДОСТАВЛЯЕМЫХ ООО “СЕФ ИНТЕРНЕЙШНЛ УКО”

ЕРГНЯН МАРИАМ
Кандидат экономических наук, доцент,
Замдекана экономического факультета ГГУ

МНЕЯН СЮЗАННА
Выпускница отделения “Финансы” экономического факультета ГГУ

Статья посвящена выявлению путей улучшения условий предоставления кредитов ООО “Сеф Интернейшнл УКО”.

В условиях рыночной экономики, экономика РА не может развиваться без стабильных, развитых финансовых институтов, в частности, кредитной системы, развитие и совершенствование которой требуют пересмотра существующих условий кредитования. Безусловно, первоочередным предусловием на финансовом рынке является проблема привлечения средств кредитными организациями и регулирование их распределения, что обусловлено четко определенной стратегией управления активами и пассивами. ООО “Сеф Интернейшнл универсальная кредитная организация” считается одним из ролевых в финансовой системе Республики Армении и занимает свое особое место в этой системе. Формирование и полноценная реализация кредитной системы в странах с переходной экономикой связаны с рядом проблем и ограничений. Экономика Армении не может развиваться без стабильной кредитной системы, поэтому необходимо пересмотреть и улучшить условия кредитования:

В работе представлены финансовые показатели ООО “Сеф Интернейшнл УКО” за 2017-2019 годы, проведен анализ кредитов и займов, по разным отраслям экономики и клиентам, предоставляемых “Сеф Интернейшнл”, предложены пути улучшения условий кредитования.

Ключевые слова: *кредитная система, универсальная кредитная организация, финансовая стабильность, кредитор, заемщик,, кредиты под поручительство, условия кредитования, кредитный риск.*

ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ ՌԻՍԿԻ ԳՈՐԾՈՆ

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ ՎԱԼԵՐԻ
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: valeriaraqelyan@ysu.am
ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՍԱՐԳԻՍ
Երևանի պետական համալսարանի հայցորդ
e-mail: vardanyan717@gmail.com

Հոդվածում փորձ է արվել՝ բացահայտելու կազմակերպության մրցակցային ռազմավարության մշակման մոտեցումների առանձնահատկությունները, այնուհետև դիտարկվել է մրցակցությունը որպես ձեռնարկատիրական ռիսկի առաջացման գործոն: Ուսումնասիրվել են սննդամթերք արտադրող կազմակերպությունների տնտեսական կարողությունների ցուցանիշները՝ նկատի ունենալով, որ այդ ցուցանիշներն են բնութագրում կազմակերպությունների դիրքը և դերը ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին շուկաներում:

Հեղինակների կողմից մշակվել և առաջադրվել է կազմակերպությունների գործունեության արդյունավետությունը գնահատող մոտեցում, որը հնարավորություն է ընձեռում գնահատելու կազմակերպությունների մրցունակությունը (արտադրության արդյունավետության մասով):

Բանալի բառեր՝ *շուկա, մրցակցություն, ռազմավարություն, ձեռնարկատիրական ռիսկ, կառավարում,տնտեսական կարողություն, գնահատում, մեթոդ, արդյունավետություն, գործոններ:*

COMPETITION STRATEGY OF THE ORGANIZATION AS AN ENTREPRENEURSHIP RISK FACTOR

ARAKELYAN VALERI
PhD in Economics, Associate Professor,
GSU Lecturer
VARDANYAN SARGIS
PhD student, Yerevan State University

The article attempts to identify the specifics of the organization's competitive strategy development approaches, and then considers competition as a risk factor for entrepreneurship. The indicators of economic capacity of food production organizations have been studied, taking into account that these indicators characterize the position and role of organizations in both domestic and foreign markets. The authors developed and proposed an approach to evaluate the efficiency of the organizations' activities, which provides an opportunity to assess the competitiveness of the organizations (in terms of production efficiency) in comparison with the nearest competitor.

Keywords: market, competition, strategy, entrepreneurial risk, management, economic capacity, valuation, method, efficiency, factors.

КОНКУРЕНТНАЯ СТРАТЕГИЯ ОРГАНИЗАЦИИ, КАК ФАКТОР ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО РИСКА

АРАКЕЛЯН ВАЛЕРИЙ
Кандидат экономических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ
ВАРДАНЯН САРГИС
Аспирант Ереванского государственного университета

В статье предпринята попытка раскрыть особенности подходов к разработке конкурентной стратегии организации, а в дальнейшем рассматривать конкуренцию как фактор бизнес-риска. Изучены показатели экономического потенциала организаций пищевой промышленности с учетом того, что эти показатели характеризуют положение и роль организаций как на внутреннем, так и на внешнем рынках. Авторами разработан и предложен подход к оценке эффективности деятельности организаций, который дает возможность оценить конкурентоспособность организаций (по эффективности производства) по сравнению с ближайшим конкурентом.

Ключевые слова: рынок, конкуренция, стратегия, предпринимательский риск, управление, экономический потенциал, оценка, метод, эффективность, факторы.

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆԴԵՊ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒՄԸ ԵՎ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՀԱԿՈԲ
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: hkhachatr@mail.ru
ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՆԻՆԱ
ՀԱԱՀ դասախոս
e-mail: ninavardanyan@mail.ru

Կրթության համակարգը կարևոր նշանակություն ունի յուրաքանչյուր երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման, հասարակության բարեկեցության բարելավման և սոցիալական ապահովության բարձրացման համար:

Ուսումնասիրության նպատակն է՝ հետազոտության և վերլուծության հիման վրա բացահայտել բարձրագույն կրթության համակարգի

արդիականացման խնդիրները, նախանշել բարելավման ուղիներ, որոնք կարող են ապահովել համակարգի հետագա շարունակական զարգացումը:

Վերլուծության արդյունքում պարզեցինք, որ եթե ավագ դպրոցներում աշակերտների ընդգրկվածության մակարդակը մնա նույնը, և եթե Հայաստանում շարունակվեն միգրացիայի, ծնելիության և մանկական մահացության միտումները, ապա բարձրագույն կրթության պահանջարկի անկման միտումը կշարունակվի:

Բանալի բառեր՝ *Բարձրագույն կրթություն, ֆինանսավորում, պահանջարկ, կրթական ծառայությունների շուկա, մասնագիտական կրթության շուկա, միգրացիա, ծնելիություն, մարդկային ռեսուրսներ:*

STUDYING THE DEMAND FOR HIGHER EDUCATION AND WAYS TO IMPROVE IT

KHACHATRYAN HAKOB
PhD in Economics, Associate Professor,
GSU Lecturer
VARDANYAN NINA
ANAU Lecturer

The education system is key to the socio-economic development of each country, to improve the welfare of society and increase social security.

The purpose of the study is to identify the problems of modernization of the higher education system based on research and analysis, to outline improvement paths that can ensure further continuous development of the system. As a result of the analysis, we found that if the level of enrollment of students in high schools remains at the same level, and the trends in migration, fertility and infant mortality in Armenia continue, the downward trend in demand for higher education will continue.

Keywords: *higher education, financing, demand, educational services market, vocational education market, migration, birth rate, human resources.*

ИЗУЧЕНИЕ СПРОСА НА ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПУТИ ЕГО УЛУЧШЕНИЯ

ХАЧАТРЯН АКОБ
Кандидат экономических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ
ВАРДАНЯН НИНА
Преподаватель НАУА

Система образования имеет ключевое значение для социально-экономического развития каждой страны, для повышения благосостояния общества и повышения социального обеспечения.

Цель исследования - выявить проблемы модернизации системы высшего образования на основе исследований и анализа, наметить пути совершенствования, которые могут обеспечить дальнейшее непрерывное развитие системы. В результате анализа мы обнаружили, что если уровень зачисления учащихся в старшие школы останется на том же уровне, а тенденции миграции, рождаемости и младенческой смертности в Армении сохранятся, то тенденция к снижению спроса на высшее образование сохранится.

Ключевые слова: *высшее образование, финансирование, спрос, рынок образовательных услуг, рынок профессионального образования, миграция, рождаемость, кадровый потенциал.*

ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԱՐԴԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ ՍԵՎԱՆԻ ԹԵՐԱԿՂԶՈՒ ՕՐԻՆԱԿՈՎ

ԹՈՐՈՍՅԱՆ ԴԱՎԻԹ
Սևանի զբոսաշրջության գրասենյակի պատասխանատու,
ԳԴՀ դասախոս
e-mail: david_levonich@mail.ru

Հայաստանի Հանրապետությունում զբոսաշրջության վիճակագրության բարելավումն ու վիճակագրական ստույգ տվյալների վրա հիմնվող բարձրորակ հետազոտություններն ու վերլուծությունները դարձել են պետական քաղաքականության հիմնական խնդիրները: Հայաստանի Հանրապետությունում զբոսաշրջության վերաբերյալ պաշտոնական վիճակագրությունը վարվում է ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից: 2015 թվականից սկսած՝ լայն զբոսաշրջային վիճակագրություն է վարվում նաև Սևանի զբոսաշրջային շարժական տեղեկատվական գրասենյակի կողմից, ինչի արդյունքում ամեն տարի վեր են հանվում զբոսաշրջությանը վերաբերող խնդիրներ:

Հոդվածում ցույց է տրվում նաև Սևանի թերակղզու տարածքում զբոսաշրջային ակտիվ հոսքերի աճող տենդենցն ու իր թողած դրական ազդեցությունը:

Բանալի բառեր՝ *զբոսաշրջություն, զբոսաշրջիկ, զբոսաշրջային վիճակագրություն, զբոսաշրջային տեղեկատվական գրասենյակ:*

CURRENT TRENDS IN TOURISM DEVELOPMENT IN ARMENIA BY THE EXAMPLE OF PENINSULA OF SEVAN

TOROSYAN DAVIT
Manager of the Tourism Center of Sevan,
GSU Lecturer

Improving tourism statistics in the Republic of Armenia and high-quality research and analysis based on accurate statistics have become major issues of state policy. The official statistics on tourism in the Republic of Armenia are kept by the RA Statistical Committee. In addition to this structure, a wide range of tourism statistics has been maintained since 2015 by the Sevan Mobile Information center, as a result of which issues related to tourism are raised every year. The article also shows the growing trend of active tourist flows in the Sevan's peninsula and its positive impact.

Keywords: *tourism, tourist, tourism statistics, tourist information center.*

АКТУАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В АРМЕНИИ НА ПРИМЕРЕ СЕВАНСКОГО ПОЛУОСТРОВА

ТОРОСЯН ДАВИД
РуководительТуристического Центра г. Севан,
Преподаватель ГГУ

Улучшение статистики туризма в Республике Армения, высококачественные исследования и анализ, основанные на точные статистические данные, стали главными вопросами государственной политики. Официальная статистика по туризму в Республике Армения ведется статистическим комитетом РА. В дополнение к этой структуре, с 2015 года Севанское мобильное информационное бюро ведет широкий спектр туристической статистики, в результате чего вопросы, связанные с туризмом, поднимаются каждый год. В статье также показана тенденция роста активных туристических потоков на Севанский полуостров и ее положительное влияние.

Ключевые слова*: туризм, туристы, туристическая статистика, туристический информационный центр.*

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՄԱՎԱՐԱԿԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

ՔԱԼՈՅԱՆ ՄԱՆՎԵԼ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: kaloyan.manvel@mail.ru

Այս տարին ստիպված ենք անցկացնել «արտակարգ» իրավիճակներում՝ պայմանավորված աշխարհում համավարակով ստեղծված իրավիճակով: Նման պայմաններում բանկային համակարգի համար օրակարգային հարց է կայունության շարունակական պահպանումը՝ միևնույն ժամանակ մնալով բավարար կապիտալացված և իրացվելի: Այս պայմաններում բանկերը ամենօրյա աշխատանք են տանում իրենց հաճախորդների վարկունակության վերականգնման և մյուս հաճախորդներին պատշաճ սպասարկելու ուղղությամբ: Առաջարկելով նոր տեխնոլոգիաներ և հեռահար սպասարկման գործիքներ՝ բանկերը կարողացան սպասարկել իրենց հաճախորդներին՝ ձեռք բերելով նոր հաճախորդներ և գործընկերներ:

Բանալի բառեր: *համավարակ, կապիտալիզացված, լիկվիդացված, վարկունակություն, հեռահար, հաճախորդ:*

THE RESULTS OF BANKING ACTIVITIES DURING THE PANDEMIC PERIOD

KALOYAN MANVEL
GSU Lecturer

We are forced to spend this year in the state of emergency due to global pandemic situation. In circumstances like these, it is very important for the banking system to maintain the sustainable stability while preserving the same level of capitalization and liquidity. In mentioned circumstances banks are working on a daily basis to recover the creditworthiness of their customers and provide proper service to other customers. By offering new technologies and tools for remote service, banks were able to establish service for their customers and acquire new customers and new partners.

Keywords: *pandemic, capitalization, liquidity, creditworthiness, remote, customer.*

РЕЗУЛЬТАТЫ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ

КАЛОЯН МАНВЕЛ
Преподователь ГГУ

Мы вынуждены провести этот год в “чрезвычайных” условиях, обусловленных ситуацией со всемирной пандемией. В подобных условиях для банковской системы крайне важным вопросом является продолжительное сохранение стабильности, при этом поддерживая тот же уровень капитализации и ликвидности. В данных условиях банки ведут ежедневную работу по восстановлению кредитоспособности своих клиентов и должному обслуживанию остальных клиентов. Предложив новые технологии и инструменты удаленного обслуживания, банки смогли наладить обслуживание своих клиентов и приобрели новых клиентов и новых партнеров.

Ключевые слова: *пандемия, капитализация, ликвидность, кредито-способность, удаленный, клиент.*

ՄՐՑՈՒՆԱԿ ԱՊՐԱՆՔԱՆԻՇԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

ՀՈՎԵՅԱՆ ԱՍՏՂԻԿ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: astghikhoveyan@yahoo.com

Մրցունակ ապրանքանիշի ստեղծման գործընթացը հաջորդում է թիրախային շուկայի ռազմավարության ստեղծմանը և միտված է հաճախորդի հետ ամուր ու երկարաժամկետ կապերի հաստատմանը: Ապրանքանշանը բիզնեսի ինքնության խորհրդանիշն է, որը համախմբում է այն հիմնական բնութագրիչները, որոնք բիզնես առաջարկը շուկայում դարձնում են տարբերվող, յուրահատուկ և մրցունակ: Բիզնեսի կյանքի տևողությունը երկարացնելու համար կարևոր է մշտապես մտածել արժեքավոր նոր առաջարկությունների և ապրանքանիշի վերահմաստավորման մասին: Ապրանքանշման ռազմավարությունը ձեռնարկատիրական գործունեության հենակետերից է, որի վրա և կառուցվում է երկարատև ու ամուր փոխհարաբերություն թիրախային հաճախորդների հետ:

Բանալի բառեր՝ *ապրանքանիշ, ապրանքանշման ռազմավարություն, մրցունակ ձեռնարկատիրական գործունեություն, արժեքային առավելություն, թիրախ հաճախորդ:*

THE SECRET OF CREATING COMPETITIVE BRAND

HOVEYAN ASTGHIK
GSU Lecturer

The creating process of a competitive brand follows the preparation of a target market strategy, aimed at building strong and long-term relationship with the customer. The brand is a symbol of business identity, which brings together the main characteristics that make business offer different, unique and competitive in market. In order to prolong the life of the business, it is important to think about new valuable propositions and redefinition of the brand. Brand strategy is one of the pillars of business activity, on which a long and strong relationship with target customers is built.

Keywords: *Brand, brand strategy, competitive business, valuable, advantage, target customer.*

СЕКРЕТЫ СОЗДАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО БРЕНДА

ОВЕЯН АСТГИК
Преподаватель ГГУ

Процесс создания конкурентоспособного бренда следует за подготовкой стратегии целевого рынка и направлен на создание прочных и долгосрочных связей с клиентом. Бренд является символом идентичности бизнеса, который объединяет те основные характеристики, которые делают бизнес-предложение отличающимся, уникальным и конкурентоспособным на рынке. Для продления срока жизни бизнеса важно постоянно думать о новых ценностных предложениях и о переосмыслении бренда. Стратегия брендинга - одна из опорных пунктов предпринимательской деятельности, на которой и строятся прочные и долгосрочные отношения с целевыми клиентами.

Ключевые слова: *бренд, стратегия брендинга, конкурентоспособная предпринимательская деятельность, ценностное преимущество, целевой клиент.*

ՄՈՒՇԵՂ ԻՇԽԱՆԻ ԴՐԱՄԱՏՈՒՐԳԻԱՆ

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ՎԱՉԱԳԱՆ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԳՊՀ հայոց լեզվի և գրականության ամբիոնի վարիչ
e-mail: vachik_grigoryan@mail.ru

Հոդվածագիրը վերլուծում է Մուշեղ Իշխանի դրամատուրգիական ստեղծագործության մեջ կարևոր տեղ զբաղեցնող պիեսները, մասնավորպես «Կիլիկիո արքան» դրաման, որ գրողի դրամատուրգիական գլուխգործոցն է: Պիեսը քննվում է ինչպես գրողի ստեղծագործության, այնպես էլ մեր ազգային նկարագրի համատեքստում: Նշանավոր գրողների, նաև փիլիսոփաների /Մաթևոսյան, Մանդելշտամ, Աթայան, Կանտ/ արտահայտած գաղափարների համադրման, գեղարվեստական երկերի վերլուծության արդյունքում կարևորում է գոյատևման հակադիր բևեռների նշանակությունը հասարակական կյանքում:

Բանալի բառեր՝ *դրամատուրգիա, հայրենասիրություն, ինքնավերլուծություն, աշխարհայացք, մետաֆիզիկական երևույթ, բանաստեղծական շարք, իրերի աշխարհ, բնազանցություն, վերածնունդ, պետականություն, արժեքների համադրում:*

MUSHEGH ISHXAN′S DRAMATURGY

GRIGORYAN VACHAGAN
Doctor of Philology, Professor
The Head of the Chair of Armenian Language and Literature, GSU

The author analyzes the plays, that take an important place in Mushegh Ishxan′s dramaturgical works, particularly the drama "King of Cilicia", which is the author′s dramaturgical masterpiece. The play is examined in the context of both the writer′s work and our national description. Cambining the ideas of prominent writers and philosophers (Hr. Matevosyan, Mandelstam, Atayan, Kant) and as a result of analysis of works, he emphasizes the importance of opposing poles of existence in our social life.

Keywords: *drama, patriotism, self-analysis, worldview, metaphysical phenomenon, poetic series, world of things, transcendence, renaissance, statehood, combination of values.*

ДРАМАТУРГИЯ МУШЕГА ИШХАНА

ГРИГОРЯН ВАЧАГАН
Доктор филологических наук, профессор,
Заведующий кафедрой армянского языка и литературы ГГУ

В статье анализируются пьесы, занимающие важное место в драматургическом творчестве Мушега Ишхана, в частности, драма "Царь Киликии", которая является драматическим шедевром писателя. Пьеса рассматривается как в контексте произведения писателя, так и нашего национального облика. В результате сопоставления идей, выраженных выдающимися писателями, а также философами (Гр. Матевосян, Мандельштам, Атаян, Кант), а также анализа художественных произведений, в статье придается большое значение существованию противоположных полюсов в нашей общественной жизни.

Ключевые слова: *драма, патриотизм, самоанализ, мировоззрение, метафизический феномен, поэтический сериал, мир вещей, трансцендентность, ренессанс, государственность, сочетание ценностей.*

ՓԱՐՊԻԻ ԽՈՍՎԱԾՔԸ[1]

ԿԱՏՎԱԼՅԱՆ ՎԻԿՏՈՐ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ,
ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի տնօրեն,
ԳՊՀ պրոֆեսոր
e-mail: viktorkatvalyan@mail.ru

Փարպիի խոսվածքը այժմ էլ ներկայանում է իբրև Արարատյան բարբառի հիմնական հատկանիշները հարազատորեն պահպանած բարբառային միավոր, որը բնութագրվում է իր յուրահատկություններով, ինչպես նաև բարբառի այլ խոսվածքների հետ ընդհանրություններով ու տարբերություններով:

[1] Հետազոտությունն իրականացվել է ՀՀ ԿԳՄՍՆ գիտության կոմիտեի ֆինանսավորմամբ՝ 18T - 6B302 ծածկագրով գիտական թեմայի շրջանակներում:

Բանալի բառեր՝ *խոսվածք, բարբառ, հայոց լեզու, երկբարբառային հնչյուն, շնչեղ ձայներ, հոլովում, որոշիչ հոդ, անձնական դերանուն, անորոշ դերբայ, ածանց:*

THE SPEECH OF PARPI

KATVALYAN VIKTOR
Doctor of Philology, Associate Professor,
Director of Institute of Language after H. Acharian, NAS, RA,
GSU Professor

The speech of the village of Parpi is still a dialect unit, which has retained the main features of the Ararat dialect. This speech characterized both by its own characteristics and by similarities and differences with other speeches of the dialect.

Keywords: *speech, dialect, Armenian language, diphthong, voiced aspirated, conjugation, definite article, personal pronoun, infinitive, suffix.*

ГОВОР СЕЛА ПАРПИ

КАТВАЛЯН ВИКТОР
Доктор филологических наук, доцент,
Директор Института языка имени Р. Ачаряна, НАН РА,
Профессор ГГУ

Говор села Парпи и в наши дни представляет собой диалектную единицу, которая сохранила основные черты Араратского диалекта. Говор характеризуется как своими особенностями, так и сходствами и различиями с другими говорами диалекта.

Ключевые слова: *говор, диалект, армянский язык, дифтонгоид, звонкий придыхательный, спряжение, определенный артикль, личное местоимение, инфинитив, суффикс.*

ԲԱՌԱԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐՍԵՆ ԱՅՏԸՆՅԱՆԻ «ՔՆՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԿԱՄ ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ» ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՎԱՐՍԻԿ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: varsik.nersisyan@mail.ru

Հայերենի բառապաշարի կառուցվածքային առանձնահատկությունների ուսումնասիրության առարկա են դարձել դեռևս հինգերորդ դարից սկսած՝ Դ. Թրակացու «Արուեստ քերականութեան» աշխատության թարգմանության մեջ և նրա հետագա մեկնություններում: Հետագայում բառակազմության հարցերը քննության առարկա են դարձել բառապաշարի խոսքիմասային դասակարգման փարափեսակ փորձերին զուգահեռ:

Հոդվածում քննել ենք աշխարհաբարի բառակազմության ուսմունքի ձևավորման հիմքերը՝ մասնավորապես դիտարկելով բառակազմության հարցերի արտացոլումը Մխիթարյան միաբանության վիեննական դպրոցի ներկայացուցիչ Արսեն Այտընյանի «Քննական քերականութիւն աշխարհաբար կամ արդի հայերէն լեզուի» աշխատության մեջ:

Ա. Այտընյանի «Քննական քերականութիւն աշխարհաբար կամ արդի հայերէն լեզուի» աշխատության մեջ խորությամբ և համակողմանիորեն քննության են ենթարկվել հայերենի բառակազմությանն առնչվող հարցերը՝ պատմական հայեցակետով: Բառերը բաժանում է պարզ, ածանցավոր, բարդ և կրկնավոր տեսակների: Չի տարբերակում բարդածանցավոր տեսակը:

Հանգամանորեն ներկայացվել են աշխարհաբարի բառակազմության օրինաչափությունները ինչպես գրաբարի, այնպես էլ բարբառների համեմատությամբ:

Բանալի բառեր՝ *աշխարհաբար, բառակազմություն, Ա. Այտընյան, տեսություն, ածանցում, բարդություն, կորուստմն, փոփոխումն, նախադաս մասնիկ, հետադաս մասնիկ:*

STUDY OF WORD FORMATION ISSUES IN «CRITICAL GRAMMAR OF THE VERNACULAR OR MODERN ARMENIAN LANGUAGE» BY ARSEN AYDINIAN

NERSISYAN VARSIK
PHD, Associate Professor,
GSU Lecturer

The structural features of wordstock of the Armenian language have been the subject of study since the 5th century. They are presented in the translation of ”The Art of Grammar” of Dionysius Thrax and its further interpretations. Later word formation issues were tackled alongside the attempts to classify the Armenian word stock according to the relation toparts of speech.

The given paper touches upon the study of theoretical basis of the development of Modern Armenian word formation. Particularly, we have studied the word formation issues in the “Critical Grammar of the Vernacular or Modern Armenian Language”, a book by the representative ofthe Viennese Mekhitarist Order Arsen Aydinian.

In his book “Critical Grammar of the Vernacular or Modern Armenian Language” A. Aydinian conducted a profound and multifaceted analysis of word formation issues from the historic perspective. A. Aydinian gave the classification of words: simple, compound, words coined as a result of reduplication and affixation. However, he did not differentiate words coined as a result of simultaneous compounding and affixation processes.

In the book the common patterns of Modern Armenian word formation are displayed in comparison with grabar (Classical Armenian language) and dialects.

Keywords: *ashkharabar (Modern Armenian language), word formation (word building), A.Aydinian, theory, affixation, compound words,syncope (loss),alternation, prefix (pre-positive particle according to Aydinian), suffix (post-positive particle according to Aydinian).*

АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В ТРАКТАТЕ АРСЕНА АЙТЫНЯНА “АКТУАЛЬНАЯ ГРАММАТИКА АШХАРАБАРА ИЛИ СОВРЕМЕННОГО АРМЯНСКОГО ЯЗЫКА”

НЕРСИСЯН ВАРСИК
Кандидат филологических наук,доцент,
Преподаватель ГГУ

Структурные особенности словарного состава армянского языка являются предметом изучения с 5-ого века. Они нашли отражение в переводе “Искусства грамматики” Дионисия Фракийского и его дальнейших толкованиях. Впоследствии вопросы словообразования затрагивались параллельно с попытками классифицировать лексический состав языка с точки зрения частеречной принадлежности слов.

В статье представлен анализ теоретических основ формирования учения о словообразовании ашхарабара, в частности, исследованы проблемы словообразования в трактате представителя Венской школы ордена Мхитаристов

Арсена Айтыняна “Аналитическая грамматика ашхарабара или современного армянского языка”.

В своем труде “Аналитическая грамматика ашхарабара или современного армянского языка” А. Айтынян проводит глубокий и всесторонний анализ проблем словообразования армянского языка в историческом ракурсе. А. Айтынян выделяет простые, аффиксальные, сложные слова и редупликаты (слова-повторы), при этом в его классификации не дифференцируются сложно-аффиксальные слова.

В трактате также представлены закономерности словообразования ашхарабара в сопоставлении как с грабаром (древнеармянским языком), так и диалектами.

Ключевые слова: *ашхарабар (современный армянский язык), словообразование, А. Айтынян, теория, аффиксация, словосложение, выпадение,чередование, префикс (препозитивная частица по терминологии Айтыняна), суффикс (постпозитивная частица по терминологии Айтыняна).*

«ՍԱՍՆԱ ԾՌԵՐ» ԷՊՈՍԻ՝ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ԳՐԻ ԱՌՆՎԱԾ ՊԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ

ՂԱՐԻԲՅԱՆ ԱԼԻՆԱ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail:alinagharibyan@rambler.ru

«Սասնա ծռեր» էպոսի գրառման առաջին փուլից մինչև վերջին փուլը պատումներ են գրանցվել նաև ներկայիս Գեղարքունիքի մարզի մի շարք բնակավայրերում: Սրանց բնորոշ առանձնահատկությունները պայմանավորված են պատումների փիպաբանական հատկանիշներով, ասացողների ծննդավայրով, ընտանեկան ավանդույթներով, միջավայրով, սեռատարիքային տարբերություններով ու կրթական աստիճանով, գրառման ժամանակաշրջանով ու վայրով, այլ գործոններով:

Բանալի բառեր՝ *Գեղարքունիք, պատում, վիպասաց, Ծովինար, վեպ, վիպական ավանդություն, տեղայնացում, համահավաք տեքստ:*

ON THE FEATURES OF THE STORIES IN "SASNA TSRER" EPIC WRITTEN IN GEGHARKUNIK REGION

GHARIBYAN ALINA

GSU lecturer

From the first stage of writing the epic novel "Sasna Tsrer" to the last stage of writing it, stories have been also recorded in a number of settlements in the present-day Gegharkunik Region. The features of these stories are conditioned by the typological characteristics of the stories and their interactions, by the birthplace, family traditions and environment, age and gender differences and level of education of the narrators, by the time and place of writing the stories, and by other factors.

Keywords: *Gegharkunik, story, epos teller, Tsovinar, novel, epic tradition, localization, collective text.*

ВОКРУГ ОСОБЕННОСТЕЙ СКАЗОВ ЭПОСА “САСНА ЦРЕР”, ЗАПИСАННЫХ В ГЕГАРКУНИКСКОЙ ОБЛАСТИ

ГАРИБЯН АЛИНА

Преподаватель ГГУ

С первого до последнего этапа записей эпоса “Сасна црер”, рассказы эпоса были записаны и в ряде населенных пунктах нынешней Гегаркуникской области. Их характерные особенности обусловлены типологическими особенностями, взаимодействиями, местом рождения рассказчиков, семейными традициями, окружающей средой, половозрастными различиями, образовательным уровнем, временем и местом написания и другими факторами.

Ключевые слова: *Гегаркуник, сказ, сказитель, Цовинар, эпос, эпическая традиция, локализация, сводный текст.*

ՎԻՇԱՊԻ ԿԵՐՊԱՐԻ ԵՎ ՄՈՏԻՎԻ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԵՐԿԵՐՈՒՄ

ԲԱԳՈՅԱՆ ԱԼԼԱ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: allabagoyan@mail.ru

Հոդվածը ներկայացնում է վիշապի կերպարի և վիշապի մոտիվի փարաբնույթ դրսևորումները Հովհաննես Թումանյանի՝ բանահյուսական հիմքի վրա ստեղծված երկերում՝ բալլադներում, պոեմներում և հեքիաթներում:

Համադրելով և զուգորդելով իրականը, հեքիաթայինն ու միֆականը՝ Թումանյանը հավատարիմ է մնում ժողովրդական բանահյուսության ավանդույթներին և օգտվելով տարբեր առասպելույթների սյուժեներից՝ միաժամանակ հարստացնում է քննվող երկերի պատկերային համակարգը: Վիշապի կերպարն ու վիշապի մոտիվը գրողը հանդես է բերում միմյանցից տարբեր նպատակներով և տարբեր հանգամանքներում՝ ուղղակիորեն կամ այլաբանորեն: Այսպես, եթե քնարաէպիկական ժանրերում գրողը վիշապի կերպարն օգտագործում է հիմնականում որպես խոսքի պատկերավորման միջոց՝ համեմատություն կամ այլաբերություն՝ խորհրդանշելով կամ ընդգծելով նրա ահագնությունը, հզորությունը, ահազդու, հաճախ՝ մահաբեր ուժը, ապա վիշապի մոտիվն օգտագործում է՝ նկարագրվող երևույթները, պատկերներն ու գործողություններն առավել խորությամբ մեկնաբանելու նպատակով: Ու թեև վիշապի մոտիվը պարունակող հեքիաթներում հեղինակը վիշապ բառի փոխարեն գործածում է դև կամ հրեշ բառերը, միևնույնն է, դրանք հավատարիմ են վիշապի առասպելին բնորոշ սյուժետային հիմնական գծին (վիշապն առևանգում է գեղեցիկ կույսին, իսկ քաջ վիշապամարտիկը մենամարտում է առևանգողի հետ, պարտության մատնում կամ սպանում նրան՝ ազատելով աղջկան):

Բանալի բառեր՝ *վիշապ, կերպար, մոտիվ, ժողովրդական բանահյուսություն, բալլադ, պոեմ, հեքիաթ, առասպել, պատկերավորման միջոց:*

MANIFESTATIONS OF DRAGON'S IMAGE AND MOTIF IN HOVH. TUMANYAN'S WORKS

BAGOYAN ALLA
GSU Lecturer

Various manifestations of the image and the motif of the dragon in Hovhannes Tumanyan's folk- based songs, ballads, poems and fairy tales are presented in the article.

Comparing and combining the real, the fabulous and the mythical, Tumanyan adheres to the traditions of folklore and, using the themes of various myths, at the same time enriches the figurative system of the analyzed works.

The writer expresses the image and the motif of the dragon for different purposes and under different circumstances, directly or figuratively.

Thus, if the writer in the lyrical epic genres uses the image of a dragon primarily as a figurative and expressive means of speech /metaphor or comparison/, symbolizing or emphasizing his greatness, power, terrifying, often deadly force, then he uses the dragon's motif to describe the phenomena, images, and actions more deeply.

Although the author uses the words demon or monster instead of the dragon in fairy tales containing the dragon's motif, they are nevertheless true to the main storyline characteristic of the dragon's myth (the dragon *kidnaps* the beautiful *virgin*, and the brave serpent fighter combats the kidnapper, realizing the girl, defeats or kills him.)

Keywords: dragon, image, motif, folklore, ballad, poem, fairy tale, myth, illustration.

ПРОЯВЛЕНИЯ ОБРАЗА И МОТИВА ДРАКОНА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ОВ. ТУМАНЯНА

БАГОЯН АЛЛА

Преподаватель ГГУ

В статье представлены различные проявления образа дракона и мотива дракона в созданных на основе фольклора балладах, стихах и сказках Ованеса Туманяна. Сопоставляя и объединяя реальное, сказочное и мифическое, Туманян придерживается традиций народного фольклора и, используя темы различных мифов, одновременно обогащает образную систему анализируемых произведений. Образ дракона и мотив дракона писатель приводит для разных целей и при разных обстоятельствах - в прямом значении и аллегоричной форме. Так, если писатель в лиро-эпических жанрах использует образ дракона в основном как изобразительно-выразительное средство речи /метафору или сравнение/, символизирующее или подчеркивающее его величие, мощь, жуткую, часто, смертельную силу, то мотив дракона использует с целью еще более полного представления описанных явлений, образов и действий. И хотя в сказках, содержащих мотив дракона, автор использует вместо дракона слова

демон или чудовище, они, тем не менее, верны основной сюжетной линии, характерной для мифа о драконе (дракон похищает прекрасную деву, а храбрый змееборец единоборствует с похитителем и, освобождая девушку, побеждает или убивает его.)

Ключевые слова: *дракон, образ, мотив, народный фольклор, баллада, поэма, сказка, миф, изобразительный прием.*

ՀԵՔԻԱԹԱՅԻՆ ԵՎ ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ՏԱՐՐԵՐԸ ԱՎԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿՅԱՆԻ «ՈՒՍՏԱ ԿԱՐՈ» ՎԵՊՈՒՄ

ՀԱՅՐԻՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող
e-mail: hayriyan.1976@mail.ru

Ավետիք Իսահակյանի արձակ ստեղծագործությունների շարքում առանձնակի տեղ է զբաղեցնում «Ուստա Կարո»-ն: Ծավալուն մի երկ, որին անդրադարձել է երկար տարիներ, թողել ավարտուն և անավարտ տարբերակներ, մշակված և կիսատ մեծաթիվ էջեր: Վեպի շարադրանքը սկսելով 1910 թ. ապրիլին՝ վիպասանը մինչև կյանքի վերջին տարիներն աշխատել, վերակառուցել և հղկել է այն: Ե՛վ Իսահակյանը, և՛ վեպն ուսումնասիրող գրականագետները ընդգծել են երկի փիլիսոփայական բնույթն ու քննել այն այդ համատեքստում, սակայն «Ուստա Կարո» վեպը հագեցած է ժողովրդական հնամենի պատկերացումներով, ծիսահավատալիքային և առասպելաբանական մտածողության տարրերով:

Հոդվածում քննության են առնվում վեպում առկա հեքիաթային, դիցաբանական և ծիսահավատալիքային դրսևորումները:

Բանալի բառեր՝ Ուստա Կարո, Իսահակյան, տարրեր, օձ, առասպել, հեքիաթ, ժանր:

FAIRY TALE AND MYTHICAL ELEMENTS IN AVETIK ISAHAKYAN'S NOVEL "USTA KARO"

HAYRIYAN LUSINE
Candidate of Philological Sciences,
Researcher at the Institute of Archeology and Ethnography
of the National Academy of Sciences

Falk fairy-tale came to the Armenian literature as editions, also being a peculiar material for literary fairy-tales and other genres. Avetik Isahakyan's “Usta (master) Karo” is distinguished with the presence of the fairy elements. In the mentioned poem supernatural worlds, like in national tales, are called toponyms Hndstan and Chunumachin. The hero of the poem like a fairy hero moves to a supernatural area, to the West: the Western countries. In the tale a mediator of two worlds, a magician helps Karo.

In “Usta Karo” we can see myth motives. One of such motives is the snakes fight near the Masis mount, which is connected to snakes cult in ancient Armenia.

Keywords: *Usta Karo, Isahakyan, elements, snake, myth, tale /fairy-tale/, genre.*

СКАЗОЧНЫЕ И МИФИЧЕСКИЕ ЭЛЕМЕНТЫ В РОМАНЕ АВ. ИСААКЯНА “УСТА (МАСТЕР) КАРО”

АЙРИЯН ЛУСИНЕ
Кандидат филологических наук,
Научный сотрудник Национальной
академии наук Республики Армения
(Институт археологии и этнографии)

Фольклорная сказка проникла в армянскую литературу в виде обработок, а так же явилась своеобразным источником для литературных сказок и других жанров. Сказочными элементами выделяется роман Ав. Исаакяна “Уста (мастер) Каро”. В этом романе сверхъестественные края на подобие народных сказок называются топонимами Хндстан и Чинумачин. Герой романа подобно сказочному герою перемещается в сверхъестественное пространство - на Восток, в восточные страны. Как в сказке, Каро - посредник двух миров, чудотворец-волшебный помощник.

В “Уста Каро” наличествуют так же мифические мотивы, одним из них является мотив змееборства у подножья Масиса, который связан с культом змеи у древних армян.

Ключевые слова: *Уста Каро, Исаакян, элементы, змей, миф, сказка, жанр.*

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЕЙС-МЕТОДА НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ШКОЛАХ ГЕГАРКУНИКСКОГО МАРЗА

МИРИБЯН ГАЯНЕ
Кандидат филологических наук,
Заведующий кафедрой иностранного языка и литературы ГГУ
e-mail: gayane.miribyan@mail.ru
БАДАЛЯН АЛВАРД
Выпускница *магистратуры отделения русского языка и литературы филологического факультета ГГУ*
e-mail: badalyan.94@bk.ru

Статья посвящена рассмотрению особенностей применения кейс-метода на уроках русской литературы в средних и старших школах Гегаркуникского марза. В статье представлена основная сущность кейс-метода, его роль в обучении, в частности в обучении русской литературе. Представлены обучающие, аналитические, эвристические, исследовательские кейсы. Выявляются эффективные методы и приёмы обучения в условиях национальной школы.

Ключевые слова: *интерактивное обучение, инновационные технологии, русская литература, кейс, кейс-метод, кейс-задачи, опытное обучение.*

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ ՌՈՒՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻՆ «ՔԵՅՍ» ՄԵԹՈԴԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՄԻՐԻԲՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու,
ԳՊՀ օտար լեզվի և գրականության ամբիոնի վարիչ
ԲԱԴԱԼՅԱՆ ԱԼՎԱՐԴ
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի «Ռուսաց լեզու և գրականություն» բաժնի մագիստրատուրայի շրջանավարտ

Հոդվածը նվիրված է Գեղարքունիքի մարզի հանրակրթական և ավագ դպրոցներում ռուս գրականության դասերին քեյս մեթոդի կիրառման առանձնահատկությունների քննարկմանը: Հոդվածում ներկայացված է քեյս մեթոդի էությունը, նրա դերը դասավանդման գործընթացում, մասնավորապես

ռուս գրականության դասերին: Ներկայացված են ուսուցողական, վերլուծական, փորձարարական, հետազոտական քեյսեր: Բացահայտվում են հանրակրթական դպրոցներում ուսուցման արդյունավետ մեթոդներն ու հնարները:

Բանալի բառեր՝ ինտերակտիվ ուսուցում, նորարարական տեխնոլոգիաներ, ռուս գրականություն, քեյս, քեյս մեթոդ, քեյս խնդիրներ, փորձառական ուսուցում:

ABOUT SOME FEATURES OF USING THE CASE METHOD IN THE LESSONS OF RUSSIAN LITERATURE IN GEGHARKUNIK PROVINCE SCHOOLS

MIRIBYAN GAYANE
PhD in Philology,
Head of the Chair of Foreign Language and Literature, GSU
BADALYAN ALVARD
Graduate of the Master Degree
Faculty of Philology, Department of Russian Language and Literature, GSU

The article is devoted to the consideration of the peculiarities of using the case method in the lessons of Russian literature in secondary and high schools of Gegharkunik Province. The article presents the main essence of the case method, its role in teaching, particularly in teaching Russian literature. The article presents teaching, analytical, heuristic, exploratory cases. Its reveal the effective methods and techniques of teaching in the conditions of the national school.

Keywords: interactive learning, innovative technologies, Russian literature, case, case method, case tasks, experiential learning.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА “ШЕСТЬ ШЛЯП МЫШЛЕНИЯ” ПРИ РАБОТЕ С ТЕКСТОМ

МУХСИХАЧОЯН АРУСЯК
Кандидат педагогических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ
e-mail: a.muxsixachoyan@yandex.com
МУХСЯН ГРАЧУИ
Выпускница магистратуры отделения русского языка и литературы филологического факультета ГГУ
e-mail: hrachuhi95@mail.ru

Статья посвящена обоснованию эффективности использования метода “Шесть шляп мышления”. В рамках магистерской работы в школах Гегаркуникской области были организованы и проведены уроки по русскому языку как иностранному с использованием данного метода. Опытное обучение доказало эффективность использования метода в развитии критического мышления учащихся.

Ключевые слова: *критическое мышление, метод, логичность, шесть шляп мышления, мыслительный процесс, личностно-ориентированный подход, РКИ, практическое применение, эффективность использования.*

«ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՎԵՑ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ» ՄԵԹՈԴԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՏԵՔՍՏԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԵԼԻՍ

ՄՈՒԽՍԻԽԱՉՈՅԱՆ ԱՐՈՒՍՅԱԿ
Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս
ՄՈՒԽՍՅԱՆ ՀՐԱՉՈՒՀԻ
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի և գրականության բաժնի
մագիստրատուրայի շրջանավարտ

Հոդվածը նվիրված է «Մտածողության վեց գլխարկներ» մեթոդի արդյունավետության հիմնավորմանը:
Մագիստրոսական թեզի շրջանակներում դպրոցում կազմակերպվել և անցկացվել են ռուսերենի՝ որպես օտար լեզվի դասեր՝ տվյալ մեթոդի օգտագործմամբ: Փորձարարական ուսուցումն ապացուցել է մեթոդի արդյունավետությունը աշակերտների քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման գործում:

Բանալի բառեր՝ *Քննադատական մտածողություն, մեթոդ, մտածողության վեց գլխարկ, մտածելու գործընթաց, անձնակենտրոն մոտեցում, ՌՕԼ, գործնական կիրառում, օգտագործման արդյունավետություն:*

USING “SIX THINKING HATS” METHOD WHILE WORKING WITH TEXTS

MUKHSIKHACHOYAN ARUSYAK
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Chair of Foreign Languages and Literature, GSU
MUKHSYAN HRACHUHI
Graduate of Master Degree
Department of Russian Language and Literature, Faculty of Philology, GSU

The article is devoted to substantiating the effectiveness of the "Six thinking hats" method. Within the framework of the master's thesis, Russian as a foreign language lessons were organized and conducted in school using the given method. Experimental teaching has proven the effectiveness of the method in developing students' critical thinking.

Keywords: *Critical thinking, method, six thinking hats, thinking process, self-centered approach, RFL, practical application, efficiency of use.*

APPLYING CLUSTERS AND KWL CHARTS TO IMPROVE CRITICAL THINKING SKILLS OF LEARNERS IN EFL CLASS IN ARMENIAN SCHOOLS: RESULTS OF THE TEACHING DELIVERED IN GAVAR SCHOOL № 4 (GEGHARKUNIK REGION OF THE REPUBLIC OF ARMENIA)

SARGSYAN ASYA
Graduate of MasterDegree
Faculty of Philology, Department of English
Language and Literature, GSU
e-mail: asya.sargsyan.1989@mail.ru
SARGSYAN RUZANNA
PhD, Associate Professor,
Associate Professor at the Chair of Foreign
Languages and Literature, GSU
e-mail: ru-zanna@hotmail.com

The given paper touches upon some critical thinking strategies which can be implemented in an EFL class in Armenian schools. The paper presents the results of the experimental teaching with the use of strategies aimed at the improvement of critical thinking skills through reading.

During our experimental teaching two strategies, namely Clusters and KWL chart were applied in EFL class. The teaching with the application of clusters and KWL charts was delivered in the spring term of this academic year with the 8th grade students of Gavar secondary school № 4 (Gegharkunik

region of the Republic of Armenia). These strategies had positive effect both from the perspective of the acquiring necessary learning skills and from the perspective of the learners' emotional and psychological state during the lessons.

Keywords: *critical thinking, clusters, KWL (Know-Want to Know-Learned) chart, EFL (English as a foreign language), experimental teaching.*

ԿԼԱՍՏԵՐՆԵՐԻ ԵՎ KWL ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ՝ ՈՐՊԵՍ ՕՏԱՐ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԵՐԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՂՆԵՐԻ ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ. ՀՀ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԳԱՎԱՌԻ ԹԻՎ 4 ԴՊՐՈՑՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԱՍՅԱ
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի «Անգլերեն լեզու և գրականություն» բաժնի մագիստրատուրայի շրջանավարտ
ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆՆԱ
Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԳՊՀ դասախոս

Սույն հոդվածում դիտարկվում են քննադատական մտածողության զարգացմանը միտված որոշ ռազմավարություններ, որոնք հնարավոր է կիրառել հայկական դպրոցներում անգլերենի ուսուցման ընթացքում:

Հոդվածում ներկայացված են ընթերցանության միջոցով սովորողների քննադատական մտածողության զարգացմանը նպաստող ռազմավարությունների կիրառմամբ փորձարարական ուսուցման արդյունքները:

Փորձարարական ուսուցման ընթացքում օգտագործել ենք երկու ռազմավարություն՝ կլաստեր և KWL աղյուսակ: Նշված ռազմավարությունների կիրառմամբ ուսուցումը իրականացվել է այս ուսումնական տարվա երկրորդ կիսամյակում ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Գավառ քաղաքի թիվ 4 միջնակարգ դպրոցի 8-րդ դասարանում: Սույն ռազմավարությունները դրական ազդեցություն են ունեցել ոչ միայն անհրաժեշտ հմտությունների ձևավորման, այլ նաև դասերի ընթացքում սովորողների զգացմունքային և հոգեբանական վիճակի վրա:

Բանալի բառեր. *քննադատական մտածողություն, կլաստեր, KWL աղյուսակ, անգլերենը որպես օտար լեզու, փորձարարական ուսուցում:*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КЛАСТЕРОВ И ТАБЛИЦ ЗХУ НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В АРМЯНСКИХ ШКОЛАХ С ЦЕЛЬЮ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ: РЕЗУЛЬТАТЫ ОБУЧЕНИЯ, ПРОВЕДЕННОГО В ШКОЛЕ № 4 Г. ГАВАРА ГЕГАРКУНИКСКОЙ ОБЛАСТИ РА

САРГСЯН АСЯ
Выпускница магистратуры отделения английского языка и литературы филологического факультета ГГУ
САРКИСЯН РУЗАННА
Кандидат педагогических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ

В данной статье рассматриваются некоторые стратегии развития критического мышления, которые могут быть внедрены в процесс обучения английскому языку в армянских школах. В статье представлены результаты опытного обучения с использованием стратегий, способствующих развитию критического мышления учащихся через чтение.

Во время опытного обучения нами были использованы две стратегии – кластер и таблица ЗХУ. Обучение с использованием вышеуказанных стратегий было проведено во втором полугодии этого учебного года в 8-ом классе средней школы № 4 г. Гавар (Гегаркуникская область РА). Данные стратегии оказали положительное воздействие не только на развитие и совершенствование необходимых навыков, но и на эмоциональное и психологическое состояние учащихся во время уроков.

Ключевые слова: *критическое мышление, кластеры, таблица ЗХУ (Знаю-Хочу знать-Узнал), английский как иностранный, опытное обучение.*

ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СКАЗОК В КУРСЕ “СЛОВООБРАЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО РУССКОГО ЯЗЫКА” В ВУЗАХ РА

САРКИСЯН РУЗАННА
Кандидат педагогических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ
e-mail: ru-zanna@hotmail.com

Статья посвящена вопросам использования дидактического потенциала лингвистических сказок в курсе “Словообразование

современного русского языка" на факультетах вузов РА, готовящих специалистов русского языка. Рассматриваются особенности, функции лингвистических сказок, приводится классификация последних по различным основаниям. Автор приходит к выводу о том, что использование лингвистической сказки позволяет развивать лингвистическую, речевую, стратегическую (компенсаторную), социокультурную, исследовательскую и профессиональную компетенции учащихся.

Ключевые слова: *лингвистическая сказка, текст, лингвистическая компетенция, текстоцентрический подход, словообразование, методика преподавания словообразования.*

ՀՀ ԲՈՒՀԵՐՈՒՄ «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՎԻ ԲԱՌԱԿԱԶՄՈՒԹՅՈՒՆ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ ԼԵԶՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՇՈՒՐՋ

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆՆԱ
Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ օտար լեզվի և գրականության ամբիոնի դոցենտ

Հոդվածը նվիրված է «Ժամանակակից ռուսաց լեզվի բառակազմություն» դասընթացում լեզվաբանական հեքիաթների դիդակտիկական ներուժի կիրառման խնդիրներին: Դիտարկվում են լեզվաբանական հեքիաթների առանձնահատկությունները, գործառույթները, ինչպես նաև վերջիններիս դասակարգումը տարբեր չափանիշներով: Լեզվաբանական հեքիաթների կիրառումը հնարավորություն է տալիս զարգացնելու սովորողների լեզվական, խոսքային, ռազմավարական /փոխհատուցային/, հանրամշակութային, հետազոտական և մասնագիտական իրազեկությունները /կոմպետենցիաները/:

Բանալի բառեր՝ *լեզվաբանական հեքիաթ, տեքստ, լեզվական իրազեկություն /կոմպետենցիա/, տեքստակենտրոն մոտեցում, բառակազմություն, բառակազմության դասավանդման մեթոդիկա:*

ON THE USE OF LINGUISTIC FAIRY TALES IN THE "WORD FORMATION OF CONTEMPORARY RUSSIAN" COURSE IN THE HEIs OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

SARGSYAN RUZANNA
PhD, Associate Professor,
Associate Professor at the Chair of Foreign Languages and Literature, GSU

The article touches upon the application of the didactic potential of linguistic fairy tales in the course "Word Formation of Present-Day Russian" at the faculties with Russian Language as major in the HEIs of the Republic of Armenia. In the focus of attention are the features and functions of the linguistic fairy tales as well as their classification according to several criteria. The application of the linguistic fairy tales gives the opportunity to develop the learners' linguistic, illocutive, strategic (compensatory), sociocultural, research and professional competences.

Keywords: *linguistic fairy tale, text, linguistic competence, text-oriented approach, Word Formation, Methodology of Teaching Word Formation.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ДЕБАТОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В ШКОЛАХ РА: МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ И ОПИСАНИЕ ОПЫТНОГО ОБУЧЕНИЯ

МУДОЯН АНАИТ
Выпускница магистратуры отделения русского языка и литературы филологического факультета ГГУ
e-mail: anahitmudoyan@mail.ru
САРКИСЯН ГАЯНЕ
Кандидат педагогических наук, доцент, Преподаватель ГГУ
e-mail: gaya-sargsyan@mail.ru

Статья посвящена рассмотрению возможностей использования метода дебатов на уроках русского языка и литературы в школах РА.

В статье представлено понятие метода дебатов, роль и основное предназначение метода дебатов, а также структура дебатов, роль учителя при проведении дебатов. В ходе исследования было решено экспериментально проверить целесообразность и эффективность использования метода дебатов на уроке русского языка и литературы в одной из школ РА. Опытное обучение было проведено в 11-ом классе школы № 1 имени Сурена Макаряна с. Сарухан Гегаркуникской области РА. Основной целью опытного обучения являлось проследить, насколько эффективным будет занятие по русскому языку и литературы с применением метода дебатов. В статье подробно представлено описание опытного обучения: цель и задачи, этапы опытного обучения (подготовка к дебатам, проведение дебатов, обсуждение дебатов).

Ключевые слова: *русский язык и литература в школах Армении, дебаты, метод дебатов, структура дебатов, планирование дебатов, проведение дебатов, обсуждение дебатов, опытное обучение.*

ԴԵԲԱՏՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ՀՀ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՎԻ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻՆ. ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՐՁԱՐԱՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՈՒԴՈՅԱՆ ԱՆԱՀԻՏ
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի «Ռուսաց լեզու և գրականություն» բաժնի մագիստրատուրայի շրջանավարտ
ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ
Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԳՊՀ դասախոս

Հոդվածը նվիրված է ՀՀ դպրոցներում ռուսաց լեզվի և գրականության դասերին դեբատների մեթոդի կիրառման հնարավորությունների քննությանը:

Հոդվածում ներկայացված է *դեբատների մեթոդ* հասկացությունը, մեթոդի հիմնական տեղը, կառուցվածքը, ուսուցչի դերը դեբատների անցկացման ժամանակ:

Հետազոտության ընթացքում որոշվել էր փորձարարաբար ստուգել դեբատների մեթոդի կիրառման նպատակահարմարությունը և արդյունավետությունը ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սարուխան գյուղի Սուրեն Մակարյանի անվան թիվ 1 դպրոցում ռուսաց լեզվի և գրականություն դասի ժամանակ: Փորձարարական ուսուցման հիմնական նպատակը դեբատների մեթոդի կիրառմամբ ռուսաց լեզվի և գրականության դասի արդյունավետության վերհանումն էր:

Հոդվածում մանրամասն ներկայացված են փորձարարական ուսուցման նկարագիրը, նպատակը և խնդիրները, փորձարարական ուսուցման փուլերը՝ դեբատներին նախապատրաստվելը, դրանց անցկացումը և քննարկումը:

Բանալի բառեր. *ռուսաց լեզուն և գրականությունը Հայաստանի դպրոցներում, դեբատներ, դեբատների մեթոդ, դեբատների կառուցվածք, դեբատների պլանավարում, դեբատների անցկացում, դեբատների քննարկում:*

APPLYING CLASSROOM DEBATES IN RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE CLASSES IN ARMENIAN SCHOOLS: METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS AND OVERVIEW OF THE EXPERIMENTAL TEACHING

MUDOYAN ANAHIT

Graduate of the Master Degree
Faculty of Philology, Department of Russian Language and Literature, GSU
SARGSYAN GAYANE
PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Chair of Foreign Languages and Literature, GSU

The paper touches upon possibilities of applying classroom debates in Russian language and literature class in Armenian schools.

The notion of the debates, their role and main reason as well as the structure of debates and the teacher's role while running debates have been presented in the paper. While carrying out the research it was decided to check experimentally the efficiency of the implementation of the method in a Russian language and literature class in one of Armenian schools. The experimental teaching was delivered with the 11th grade students of school № 1 after Suren Makaryan of Sarukhan village (Gegharkunik region of the Republic of Armenia). The main goal of the experimental teaching was to reveal the efficiency of the teaching sessions with the application of classroom debates. The description of the experimental teaching is presented in detail in the given paper: the overall goal and specific objectives of the experimental teaching, its phases (preparing debates, running debates, discussing debates).

Keywords: *Russian language and literature in Armenian schools, debates, classroom debates, the structure of debates, planning debates, delivering debates, discussing debates, experimental teaching.*

CLASSROOM ASSESSMENT TECHNIQUES (CATs) IN EFL CLASS IN THE ARMENIAN SETTING: APPLYING THE "INVENTED DIALOGUE" TECHNIQUE

SARGSYAN RUZANNA
PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Chair of Foreign
Languages and Literature, GSU
e-mail: ru-zanna@hotmail.com
MALAKYAN SYUZANNA
Graduate of Bachelor Degree
Faculty of Philology, Department of English Language and Literature, GSU
e-mail: malaqyans@inbox.ru

The given paper is devoted to the application of Classroom Assessment Techniques (CATs) in EFL class in Armenian schools. CATs are generally simple, non-graded, anonymous, in-class activities designed to give the instructors and students useful feedback on the teaching/learning process as it is happening. The observation over the assessment techniques enabled us to come to the following conclusion: most teachers and lecturers use traditional grading system and very few use CATs in their teaching practice. To overcome this gap a few lesson plans were developed by us and teaching with the application of CATs was delivered during the second term of this academic year. The experimental teaching was delivered with the 8th grade students of Gavar school № 4 after Avetik Isahakyan (Gegharkunik region of the Republic of Armenia) in the second term f this academic year (2019-2020). During the teaching the "Invented Dialogue" assessment technique was applied. This technique belongs to the group of CATs which assess students' skill in synthesis and creative thinking. All the stages of experimental teaching are presented in the paper: planning the teaching, delivering the teaching, evaluation of the teaching. To evaluate the efficiency of the experimental teaching with the implementation of CATs SWOT analysis was used (for self-evaluation) as well as feedback was provided from the students. The SWOT analysis matrix and the results of the feedback are also presented in the given paper.

Keywords: *assessment, formative assessment, Classroom Assessment Techniques (CATs), application of CATs, experimental teaching, SWOT analysis of the teaching experience, feedback.*

ԼՍԱՐԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՆԵՐԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԴԱՍԻՆ. «ՀՈՐԻՆՎԱԾ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ» ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆՆԱ
Մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ դասախոս
ՄԱԼԱՔՅԱՆ ՍՅՈՒԶԱՆՆԱ
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի «Անգլերեն լեզու և գրականություն» բաժնի բակալավրիատի շրջանավարտ

Սույն հոդվածը նվիրված է հայկական դպրոցներում անգլերենի դասերին լսարանի գնահատման տեխնիկաների կիրառմանը: Լսարանի գնահատման տեխնիկաները պարզ, անանուն /հիմնականում/ լսարանային առաջադրանքներ են, որոնք մշակված են ուսումնառության գործընթացի վերաբերյալ դասավան-

դողներին և սովորողներին անհրաժեշտ հետադարձ կապն ապահովելու համար: Դասապրոցեսի մշտադիտարկումը /լսարանի գնահատման տեխնիկաների կիրառման տեսանկյունից/ թույլ է տալիս կատարել հետևյալ եզրահանգումը. դասավանդողների մեծ մասը կիրառում է գնահատման ավանդական թվանշանային համակարգը, քչերն են օգտագործում լսարանի գնահատման տեխնիկաներն իրենց դասավանդման պրակտիկայում: Այս բացը լրացնելու նպատակով մենք մշակել էինք դասեր՝ լսարանի գնահատման տեխնիկաների կիրառմամբ՝ սույն ուսումնական տարվա (2019-2020) երկրորդ կիսամյակում անցկացնելու համար: Այդպիսի տեխնիկաների կիրառմամբ փորձարարական ուսուցումն իրականացվել է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Գավառ քաղաքի Ավետիք Իսահակյանի անվան հ.4 դպրոցի 8–րդ դասարանում: Ուսումնառության ընթացքում օգտագործվել է «Հորինված երկխոսություն» (“Invented Dialogue”) տեխնիկան, որը պատկանում է լսարանի գնահատման տեխնիկաների այն խնբին, որոնք գնահատում են սովորողների ստեղծագործ մտածողությունն ու նյութ սինթեզելու կարողությունները:

Հոդվածում ներկայացված են փորձարարական ուսուցման բոլոր փուլերը՝ ուսուցման պլանավորումը, դասի անցկացումը, ինչպես նաև փորձարարական ուսուցման գնահատումն ու ինքնագնահատումը: Լսարանի գնահատման տեխնիկաների կիրառմամբ ուսուցման արդյունավետության գնահատման համար օգտագործել ենք SWOT վերլուծության մեթոդը (վեր ենք հանել ուսուցման ուժեղ և թույլ կողմերը, հնարավորություններն ու վտանգները): Նաև վերլուծել ենք սովորողներից ստացված հետադարձ կապի արդյունքները: SWOT վերլուծության մատրիցան և հետադարձ կապի արդյունքները ներկայացված են սույն հոդվածում:

Բանալի բառեր. *գնահատում, ձևավորող գնահատում, լսարանի գնահատման տեխնիկաներ, լսարանի գնահատման տեխնիկաների կիրառում, փորձարարական ուսուցում, ուսուցման SWOT վերլուծություն, հետադարձ կապ:*

ТЕХНИКИ ВНУТРИКЛАССНОГО ОЦЕНИВАНИЯ НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В АРМЯНСКОЙ АУДИТОРИИ. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНИКИ “ПРИДУМАННЫЙ ДИАЛОГ”

САРКИСЯН РУЗАННА
Кандидат педагогических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ
МАЛАКЯН СЮЗАННА
Выпускница бакалавриата отделения английского языка и литературы филологического факультета ГГУ

Данная статья посвящена использованию техник внутриклассного оценивания при обучении английскому языку в школах Армении. Техники внутриклассного оценивания – это, как правило, простые, анонимные (в основном) внутриклассные задания, разработанные с целью предоставить преподавателям и учащимся необходимую обратную связь о процессе обучения в реальном времени. Наблюдение над учебным процессом (с точки зрения использования техник оценивания) позволило прийти к следующему выводу: большинство учителей и преподавателей используют традиционную “балльную” систему оценивания, лишь некоторые используют техники внутриклассного оценивания в своей преподавательской практике. Чтобы восполнить данный пробел, нами была разработана серия уроков с применением техник внутриклассного оценивания для проведения во втором полугодии этого учебного года (2019-2020). Опытное обучение с применением таких техник было проведено в 8-ом классе школы № 4 имени Аветика Исаакеня г. Гавар (Гегаркуникская область РА). Во время обучения была использована техника под названием “Придуманный диалог” (“Invented Dialogue”), которая относится к группе техник, оценивающих творческое мышление учащихся и навыки синтеза. В статье представлены все этапы опытного обучения: планирование обучения, проведение опытного урока, оценивание (в том числе самооценивание) опытного обучения. С целью оценки эффективности опытного обучения с применением техник внутриклассного оценивания нами был использован метод SWOT анализа (были выявлены сильные и слабые стороны обучения, возможности и угрозы), также были проанализированы результаты фидбэка (обратной связи), полученного от учащихся. Матрица SWOT анализа и результаты фидбэка представлены в данной статье.

Ключевые слова: *оценивание, формирующее оценивание, техники внутриклассного оценивания, применение техник внутриклассного оценивания, опытное обучение, SWOT анализ обучения, обратная связь (фидбэк).*

ՂԵՎՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՅԱՑՔՆԵՐԸ

ԴԱՎԹՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: davtyan.-armine72@gmail.com
ՊԱՊՅԱՆ ՍԻՄԱ
ԳՊՀ հումանիտար ֆակուլտետի

‹‹Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա›› բաժնի
մագիստրատուրայի 1-ին կուրսի ուսանողուհի
e-mail: sima_papyan@mail.ru

Ղ. Ալիշանի թողած հսկայական ժառանգությունը և հատկապես նրա մանկավարժական հայացքները մինչ օրս համուր պատշաճի ուսումնասիրված չեն, ուստի մեր այս աշխատանքը նվիրված է այդ բացի լրացմանը: Պետք է նկատենք, որ Ղ. Ալիշանի կրթադաստիարակչական մոտեցումները ամփոփում են այնպիսի գաղափարներ, որոնք կիրառվում են ժամանակակից մանկավարժական մի շարք հայեցակարգերում: Նա առաջիններից էր, ով ձգտելով հասկանալի լինել ժողովրդին՝ խթանեց աշխարհաբարի ներդրումը՝ օգտագործելով վերջինիս հարուստ բառապաշարը և գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները: Ռեակցիոն կողմերը վճռականորեն մերժում էին Ալիշանի մոտեցումներն ու գաղափարները, սակայն հայ ժողովուրդն ըստ արժանվույն գնահատեց ականավոր գիտնական բանաստեղծի խոշոր ավանդը, որը նա թողել է մեր մշակույթի գանձարանում:

Ալիշանին բնորոշ հայրենասիրությունը, որն արտահայտվում է նրա գիտական աշխատություններում ու գեղարվեստական ստեղծագործություններում, էապես նպաստել է ազգի հայրենասիրական ոգու զարթոնքին:

Բանալի բառեր՝ *մանկավարժության պատմություն, Ղևոնդ Ալիշան, իմաստասիրական հարցեր, բնություն, հավատք, ազգասիրություն, առաքինություն, կրթություն, դաստիարակություն, ինքնաճանաչում:*

GHEVOND ALISHAN'S PEDAGOGICAL VIEWS

DAVTYAN ARMINE
GSU Lecturer
PAPYAN SIMA
1st year Master student
Faculty of Humanities,
Department of Elementary Petagogy and Methadology,GSU

Alishan 's huge inheritance has not studied in detail. The work is dedicated to Alishan 's pedagogical views. From the view of modern pedagogical concepts, Alishan 's educational approach is contemporary. Alishan 's was the first one who striving to be understood to the people, he gave the civilian right to the folk language using his rich vocabulary and artistic pictorial means. By resolutely rejecting Alishan 's reactionary aspects of outlook view, the Armenian people deservedly appreciate the grate contribution of the eminent poet, that he left in the treasury of

our culture. Alishan 's scientific works ans art creations contribute on the patriotic spirit.

Keywords: *patriotic activity, philosophical questions, nature, «Paramount Thing», The God, patriotism, virtue, education, upbringing, self-recognition.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ ГЕВОНДА АЛИШАНА

ДАВТЯН АРМИНЕ
Преподаватель ГГУ
ПАПЯН СИМА
Студентка 1-ого курса магистратуры отделения начальной педагогики и методики гуманитарного факультета ГГУ

Огромное наследие Г. Алишана, в особенности, его педагогические взгляды, до сих пор должным образом не изучено, поэтому в нашей работе мы постарались восполнить этот пробел. Следует отметить, что образовательно-воспитательные подходы Г. Алишана обобщают идеи, которые используются в ряде современных педагогических концепций. Он был одним из первых, кто, стремясь быть понятым всем, способствовал внедрению ашхарабара, используя его богатую лексику и средства художественного изображения. Реакционные стороны решительно отвергали подходы и идеи Алишана, однако армянский народ по достоинству оценил большой вклад выдающегося ученого, поэта, который он оставил в сокровищнице нашей культуры. Свойственный Алишану ярко выраженный патриотизм, проявляющийся в его научных трудах и художественных произведениях, существенно способствовал пробуждению патриотического духа народа.

Ключевые слова: *история педагогики, Гевонд Алишан, философские вопросы, природа, вера, патриотизм, добродетель, образование, воспитание, самопознание.*

ԳՐԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ (ԸՍՏ ԳՐԻԳՈՐ ԶՈՀՐԱՊԻ «ԵՐՋԱՆԻԿ ՄԱՀԸ» ՆՈՎԵԼԻ)

ԹԱԹՈՒԼ ԱՍՈՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ԳՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի դեկան
e-mail: asoyan.60@mail.ru

ԱՍՈՅԱՆ ԻՐԻՆԱ
Գեղարքունիքի մարզի Ակունք գյուղի միջնակարգ դպրոցի
հայոց լեզվի և գրականության ուսուցչուհի
e-mail: irina.asoyan2018@mail.ru

Գրական ստեղծագործությունների ուսուցումը դպրոցում մի գործընթաց է, որի ընթացքում ներկայացվում և վերլուծվում են ստեղծագործության սյուժեն, բովանդակությունը, կերպարները, կատարվում են լեզվաոճական դիտարկումներ, սակայն այդ ամենը ամրակայելու, յուրացնելու, գնահատելու համար անհրաժեշտ է կիրառել թե՛ ավանդական, թե՛ նորագույն մանկավարժական տեխնոլոգիաներ:

Հոդվածում Գրիգոր Զոհրապի նովելի օրինակով փորձ է արվում ներկայացնել այն սկզբունքներն ու մեթոդները, որոնց օգնությամբ հնարավոր է կատարել գրական նմանատիպ ստեղծագործությունների համեմատաբար համակարգված ու լիարժեք ուսումնասիրություն: Սակայն պետք է նկատի ունենալ, որ յուրաքանչյուր ստեղծագործություն ունի իր բնորոշ առանձնահատկությունները, ուստի հոդվածում ներկայացված սխեման միայն ընդհանուր բնույթ ունի:

Բանալի բառեր՝ *ուսումնասիրություն, դպրոց, մանկավարժական տեխնոլոգիաներ, մեթոդներ, նովել, գրական ստեղծագործություններ:*

ON SOME FEATURES OF TEACHING LITERARY WORKS (ACCORDING TO GR. ZOHRAP'S "HAPPY DEATH" NOVEL)

ASOYAN TATUL
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Philology
ASOYAN IRINA
Teacher of the Armenian Language and Literature
at the Secondary School of Akunk, Gegharkunik region

Teaching literary works at school is a process during which the plot, content, characters of the work are presented and analyzed, linguistic and stylistic observations are made, but in order to strengthen, master and evaluate all that, it is necessary to use both traditional and modern pedagogical technologies.

By the example of Gr Zohrap's novel an attempt is made to present such principles and methods that could make a relatively systematic and complete study of similar literary works possible. However it should be taken into consideration that each work has its own characteristics, so the scheme presented in the article is only general in nature.

Keywords: *Teaching, school, pedagogical technologies, methods, novel, literary works.*

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ ОБУЧЕНИЯ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ НОВЕЛЛЫ ГР. ЗОГРАБА “СЧАСТЛИВАЯ СМЕРТЬ”)

АСОЯН ТАТУЛ
Кандидат филологических наук, доцент,
Декан филологического факультета ГГУ
АСОЯН ИРИНА
Учительница армянского языка и литературы
средней школы села Акунк Гегаркуникского марза

Изучение литературного произведения в школе - это процесс, в ходе которого анализируются сюжет, содержание, образы произведения, проводятся лингвостилистические наблюдения. Для укрепления, освоения, оценки пройденного материала применяются как традиционные, так и новейшие педагогические технологии.

В статье, на примере новеллы Гр. Зограба, делается попытка представить те принципы и методы, с помощью которых можно провести сравнительно систематизированное и полноценное исследование подобных литературных произведений. Однако следует иметь в виду, что каждое произведение имеет свои характерные особенности, поэтому представленная в статье схема имеет только общий характер.

Ключевые слова: *изучение, школа, педагогические технологии, методы, новелла, литературные произведения.*

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ԵՎ ԿԱՆԱՆՑ ՇԱԽՄԱՏԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ: ԿԱՐՈ՞Ղ ԵՆ ԱՐԴՅՈՔ ԿԱՆԱՅՔ ՊԱՅՔԱՐԵԼ ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ԴԵՄ ԲԱՐՁՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՒՄ

ԽԱՉԻԿՅԱՆ ՀԱՅԿ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: Hayk.khachikyan85@gmail.com

Ժամանակակից աշխարհում կանանց և տղամարդկանց իրավունքները գրեթե ամենուր հավասար են: Հասարակական, քաղաքական, տնտեսական կյանքի տարբեր բնագավառներում ու տարբեր մասնագիտություններում

կանայք գործում են տղամարդկանց հետ հավասար մակարդակում, երբեմն անգամ գերազանցում նրանց՝ կոտրելով դարերով ձևավորված կարծրատիպերը: Շախմատում, սակայն, իրավիճակը շատ հարցերում գրեթե չի փոխվել. դեռ առանձնացնում են կանանց և տղամարդկանց շախմատը՝ տղամարդկանց տալով ակնհայտ առավելություններ: Ճիշտ է, վաղուց անցել են այն ժամանակները, երբ աշխարհի ուժեղագույն շախմատիստների համար պարզապես ամոթ էր գեթ մեկ պարտիա տանուլ տալ նույնիսկ աշխարհի չեմպիոնուհուն: Արդեն տևական ժամանակ կանայք պարբերաբար ստանում են տղամարդականց գրոսմայստերի տիտղոս և հաճախ բավականին լուրջ պայքար մղում, բայց, միևնույնն է, տղամարդկանց և կանանց շախմատի տարբերություններն առայսօր հսկայական են: Շատերը հանգել են այն մտքին, որ բարձր մակարդակում տղամարդկանց առավելությունն ակնհայտ է, և կանայք այստեղ հավասարը հավասարի պայքարելու հնարավորություններ չունեն: Խնդիրն իրականում այդքան միանշանակ չէ և համապատասխան հետազոտությունների կարիք ունի:

Այս հոդվածը նպատակ ունի ներկայացնելու տղամարդկանց և կանանց շախմատի առանձնահատկությունները, ինչպես նաև վեր հանելու բաժանարար սահմանը վերացնելուն ուղղված փաստարկներ:

Բանալի բառեր՝ *Կանայք շախմատում, ուժեղագույն շախմատիստուհիներ, տղամարդու գրոսմայստերի կոչման արժանացած կանայք, շախմատային կարծրատիպեր, Յուդիթ Պոլգար, Ժուժա Պոլգար, Նոնա Գափրինդաշվիլի, Վերա Մենչիկի ակումբ, աշխարհի առաջին չեմպիոնուհի, Գարրի Կասպարով, Գինեսի ռեկորդակիր շախմատիստուհի:*

MEN'S AND WOMEN'S CHESS FEATURES: CAN WOMEN FIGHT AGAINST MEN AT HIGH LEVEL

KHACHIKYAN HAYK
GSU Lecturer

The rights of men and women are almost equal in the modern world. In various spheres of political, social and economic life and in different professions, women act on an equal level with men, sometimes even surpass them, breaking centuries-old stereotypes. In chess, however, the situation has not changed in many issues: women's and men's chess is still separated and men have obvious advantages. It is truly in past when the strongest chess players in the world were just ashamed to lose one game even to the world champion. For a long time women have been regularly winning the title of men's grandmaster, often in a rather serious struggle, but, anyway, the differences between men and women in chess are still huge. Many

have come to the conclusion that the advantages of men at a high level is obvious, that women here do not have the opportunity to fight on an equal level. The problem is not so clear, it requires appropriate research. The aim of the article is to introduce the peculiarities of men's and women's chess features, to reveal the arguments for eliminating the dividing line.

Keywords: *Women in chess, the strongest chess players, women claiming the title of grandmaster, chess stereotypes, Judit Polgar, Zhuzha Polgar, Nona Gaprindashvili, Vera Menchik's Club, the first world champion, Garovik Gakhirpat.*

ОСОБЕННОСТИ МУЖСКИХ И ЖЕНСКИХ ШАХМАТ: МОГУТ ЛИ ЖЕНЩИНЫ СРАЖАТЬСЯ ПРОТИВ МУЖЧИН НА ВЫСОКОМ УРОВНЕ

ХАЧИКЯН АЙК
Преподаватель ГГУ

В современном мире права мужчин и женщин практически везде равны. В разных сферах политической, социальной и экономической жизни и в разных профессиях женщины действуют наравне с мужчинами, а иногда даже превосходят их, ломая вековые стереотипы. Однако в шахматах ситуация в основном не изменилась. По-прежнему различают женские и мужские шахматы, давая мужчинам очевидные преимущества. Правда, давно прошли те времена, когда сильнейшие шахматисты мира просто стыдились проиграть даже чемпионкам мира хоть одну партию.

Женщины уже давно регулярно завоёвывают звание мужского гроссмейстера, часто ведут довольно серьезную борьбу, но, тем не менее, разница между мужчинами и женщинами в шахматах все еще огромна. Многие пришли к выводу, что очевидно преимущество мужчин на высоком уровне, что у женщин здесь нет возможности сражаться на равных. Проблема, на самом деле, не столь однозначна и нуждается в соответствующих исследованиях. Эта статья призвана познакомить с особенностями мужских и женских шахмат, выявить аргументы, направленные на устранение разделительной линии.

Ключевые слова: *Женщины в шахматах, сильнейшие шахматистки, женщины, претендующие на звание гроссмейстера, шахматные стереотипы, Юдит Полгар, Жужа Полгар, Нона Гаприндашвили, Клуб Веры Менчик, первая чемпионка мира, Гаровик Гахирпат.*

«ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ» ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ ՔԱՆԱՔԱՐԱ

ԳՊՀ դասախոս,

ԳՊՀ որակի ապահովման բաժնի մասնագետ

e-mail: q.hayrapetyan@gsu.am

ՍԱՂԱԹԵԼՅԱՆ ՄԵՐԻ

Ձոլաքար գյուղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցի

դաստիարակչական աշխատանքների կազմակերպիչ

e-mail: saghatelyan.vigen82@mail.ru

Հոդվածում քննարկվում է ՀՀ հանրակրթական դպրոցներում «Հայոց եկեղեցու պատմություն» առարկայի դասավանդման անհրաժեշտության հարցը: Քննվում և վերլուծվում են առարկայի բովանդակությունը, դասավանդման հետ կապված կողմ և դեմ մոտեցումները, ինչպես նաև այն հարցը, թե ինչ որակավորում ունեցող մասնագետների կողմից և ինչ մեթոդներով պետք է դասավանդվի առարկան:

Բանալի բառեր՝ *«Հայոց եկեղեցու պատմություն», ազգապահպանություն, հանրակրթություն, դասավանդման ժամանակակից մեթոդներ:*

ISSUES OF TEACHING ARMENIAN CHURCH HISTORY AT SCHOOL

HAYRAPETYAN KANAKARA

GSU Lecturer,

Specialist at GSU Quality Assurance Department

SAGHATELYAN MERI

Organizer of Education Activities at

Zolakar Secondary School № 1

The purpose of the article is to present the importance of teaching “Armenian Church History” subject at comprehensive schools, to analyze and discuss pros and cons of teaching the subject, the content of the subject, what qualification the specialists should have and what methods should be used to teach subject.

Keywords: *Armenian Church History, ethno-conservation, general education, modern methods of teaching.*

ПРОБЛЕМА ПРЕПОДАВАНИЯ "ИСТОРИИ АРМЯНСКОЙ ЦЕРКВИ" В ШКОЛЕ

АЙРАПЕТЯН КАНАКАРА
Преподаватель ГГУ,
Специалист отдела по обеспечению качества ГГУ
МЕРИ САГАТЕЛЯН
Организатор воспитательных работ средней школы № 1 села Золакар

В статье рассмотрен вопрос о необходимости прохождения предмета "История Армянской церкви" в общеобразовательных школах РА, обсуждены и проанализированы все "за" и "против", связанные с обязательностью преподавания этой дисциплины, а также содержание предмета, специалистами какой квалификации и какими методами должен преподаваться предмет.

Ключевые слова: *"История Армянской церкви", сохранение нации, общеобразовательный, современные методы обучения.*

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՇԵՐՏԱՎՈՐՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ: ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ՕԺՏՎԱԾ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ՄԱՆՈՒՉԱՐ
ԵՀ-ի Գավառի մասնաճյուղի փնօրեն,
Տնտեսագիտության թեկնածու
e-mail: simonyan.manuchar@mail.ru
ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ
ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Ջովաբերի միջնակարգ դպրոցի դասվար
e-mail: armmelqonyan74@mail.ru

Ուսումնական գործընթացը սովորողների անհատական կարիքների հաշվառմամբ կազմակերպել պարտավոր են բոլոր ուսուցիչները բոլոր ժամերին: Դա նրանց առաքելությունն է, որից կախված են ուսման արդյունավետությունն ու երեխայի հետագա ճակատագիրը:

Բոլոր ուսուցիչներն էլ կհավաստեն, որ յուրաքանչյուր դասարանում կա գոնե մեկ աշակերտ, որն առանձնանում է իր անսովոր մտածողությամբ, ինչ-

որ առարկայի կամ խնդրի նկատմամբ մեծ հետաքրքրությամբ, մի խոսքով՝ երեխա, որին ընդունված է օժտված անվանել: Արդյո՞ք միշտ է նման աշակերտը նվեր համարվում մանկավարժի համար, թե՞ դասարանում նրա հայտնվելը լրացուցիչ խնդիրներ է առաջացնում: Ի՞նչ պետք է անել, անհատական աշխատանքի ինչ մեթոդներ պետք է կիրառել յուրահատուկ ունակություններով օժտված երեխաների հետ աշխատանքում, որպեսզի նրանց յուրօրինակությունն ու օժտվածությունն օգտագործվի ի նպաստ իրենց և հասարակության:

Բանալի բառեր՝ *յուրահատուկ կարողություններով օժտված, ուսուցիչ, աշակերտ, շերտավորված ուսուցում, երեխա:*

THE FEATURES OF TEACHING STRATIFIKATION. THE WAYS AND METHODS OF INDIVIDUAL APPROACH FOR WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL CAPACITIES

SIMONYAN MANUCHAR
Director of EU Gavar Branch, PhD in Economics
MELKONYAN ARMENUHI
RA Gegarkunik Region, Zovaber Village, Elementary School Teacher

All teachers, during all classes, are required to organize the learning process taking into consideration the individual needs of learners. It is the teacher's monopoly, for which the most important things are the effectiveness and the child's future.
All working teachers will confirm that there is at least one student in each classroom who is distinguished by his/her unusual thinking, passionate interest in a subject or problem. In a word, a child who is accustomed to being called a gifted. However, is a student with unique abilities always a gift to the teacher? Or his/her presence raises an additional problem in the classroom?

So, what should be done? How should the stratified teaching be conducted to serve the student's unique abilities and endowments for the benefit of the child, society, and the country?

Keywords: *gifted with unique abilities, teacher, student, stratified teaching, child.*

ТЕХНИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ УЧЕБНОЙ СТРАТЕГИИ. ВИДЫ И МЕТОДЫ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ РАБОТЫ С ОДАРЕННЫМИ ДЕТЬМИ

СИМОНЯН МАНУЧАР
Директор ЕУ Гаварского филиала, к.э.н.
МЕЛКОНЯН АРМЕНУИ
Учительница начальных классов Зоваберской ср. школы Гегаркуникской обл. РА

Все учителя обязаны организовывать учебный процесс, делить на уровни и учитывать индивидуальные потребности на всех уровнях. Это их заслуга, от которой зависит продуктивный результат обучения, а также дальнейшая судьба ребёнка.

Все учителя уверят, что в каждом классе есть хотя бы один ученик, который выделяется своим необычным мышлением, большим интересом к какому-то предмету или проблеме, словом, ребенок, которого принято называть одаренным. А всегда ли одаренный ученик с уникальными способностями считается подарком для учителя, или появление его в классе вызывает дополнительные проблемы? Что для этого нужно делать и какие методы и виды индивидуальной работы нужно применять для работы с одаренными уникальными способностями детьми, чтобы их одаренность и уникальность служила ему и на пользу обществу.

Ключевые слова: *одаренные дети, учитель, ученик, индивидуальная работа, ребенок.*

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՐՄԻՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՌՈՒԶԱՆՆԱ
Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ,
Գավառի պետական համալսարանի ռեկտոր
e-mail: ruzanna.hakobyan@mail.ru

Հոդվածը նվիրված է Հայաստանի երրորդ Հանրապետության Սահմանադրության տերմինաբանական հարցերին:

Պատմական, համեմատաիրավական, համակարգակառուցվածքային վերլուծության և այլ մեթոդներով ուսումնասիրվում են 1995 թվականին

ընդունված և 2005, 2015 թվականներին բարեփոխված Սահմանադրության մեջ օգտագործված իրավագիտական տերմինները[1], դրանց փոփոխությունները:

Հոդվածի նպատակն է հիմնավորել, որ Սահմանադրության՝ որպես պետության հիմնական օրենքի որակական հատկանիշները, ի թիվս այլ գործոնների, որոշվում են նաև ճիշտ ընտրված տերմինաբանությամբ:

Սահմանադրական տերմինահամակարգը քննարկվում է որպես իրավագիտական տերմինաբանության առանցքային բաղադրիչ: Օրինակներով պարզաբանվում է, որ տերմինը (եզրույթը) ոչ թե սոսկ Սահմանադրության մեջ ներառված բառ է կամ բառային կառույց, այլ սահմանադրաիրավական արժեք ունեցող միավոր, որը պետք է ճշգրիտ արտահայտի կարգավորվող հարաբերության, ինստիտուտի, գործընթացի սոցիալ-իրավական նշանակությունը: Հոդվածում սահմանադրական տերմինաբանությունը սահմանվում է որպես սահմանադրական իրավանորմերում ամրագրված տերմինների փոխհամաձայնեցված և փոխկապակցված համակարգ, որն արտահայտում է կարևոր հասարակական հարաբերությունների սահմանադրաիրավական կարգավորման նպատակն ու էությունը: Առաջարկվում է նախկին տերմինաբանական կոմիտեի օրինակով ՀՀ-ում ձևավորել հատուկ մասնագիտացված մարմին՝ Իրավական տերմինաբանական հանձնաժողով, որը կարող է ստեղծվել ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության ենթակայությամբ գործող Լեզվի կոմիտեին կամ ՀՀ արդարադատության նախարարությանը կից: Իրավական տերմինաբանական հանձնաժողովի գործունեությունը կարևորվում է տերմինների իմաստային ճիշտ ընկալման և մեկնաբանման, դրանց միասնական կիրառումն ապահովելու, նոր տերմիններ ստեղծելու և ՀՀ-ում կայանալիք սահմանադրական բարեփոխումների որակի ապահովման տեսանկյունից:

Բանալի բառեր՝ *Սահմանադրություն, սահմանադրական փոփոխություններ, տերմին, տերմինաբանություն, բառ, բառակապակցություն, հասկացություն, նշանակություն, սահմանում, սահմանադրաիրավական կարգավորում:*

ON TERMINOLOGICAL ISSUES OF THE CONSTITUTION OF THE ARMENIAN REPUBLIC

HAKOBYAN RUZANNA

[1]Հայերենում տերմինաբանություն, տերմին անվանումներն ունեն մի քանի համարժեքներ՝ եզրաբանություն, եզրութաբանություն, եզր, եզրաբառ, եզրույթ, որոնցից որևէ մեկը դեռևս կայուն և համընդհանուր գործածություն չունի, ուստի նպատակահարմար ենք գտնում օգտագործել փոխառյալ տարբերակները:

Doctor of Law, Associate Professor,
Rector of Gavar State University

The article is dedicated to the terminological issues of the Constitution of the Third Republic of Armenia.

Historical, comparative-legal, systemic-structural and other methods have been used to study the terms and their changes in the Constitution adopted in 1995 and amended in 2005 and 2015.

The purpose of the article is to present that, among other factors, the qualitative features of the Constitution as a basic legal document are determined by the correctly chosen terminology.

Constitutional terminology is discussed as a key component of legal terminology. The examples clarify that the constitutional term is not just a word or word structure included in the Constitution, but a unit of constitutional legal value, which must accurately express the socio-legal meaning of the regulated relationship, institution and process. The article defines constitutional terminology as a coordinated, interconnected system of terms enshrined in constitutional legal norms, which expresses the purpose and essence of the constitutional legal regulation of important public relations.

The author proposes to form a specialized body, Legal Terminology Commission, following the example of the former Terminology Committee which can be established adjacent to the Language Committee under the Ministry of Education, Science, Culture and Sports or adjacent to the Ministry of Justice.

The activity of the Legal Terminology Commission is important from the point of view of accurate understanding and interpretation of the meaning of the terms, providing for their joint use, creating new terms and ensuring the quality of the constitutional reforms to be carried out in the Republic of Armenia.

Keywords: *Constitution, constitutional amendments, term, terminology, word, word combination, concept, meaning, definition, legal constitutional regulation.*

О ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИХ ВОПРОСАХ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

АКОБЯН РУЗАННА
Доктор юридических наук, доцент,
Ректор Гаварского государственного университета

Статья посвящена терминологическим вопросам Конституции Третьей Республики Армения.

В статье методами исторического, сравнительно-правового, системно-структурного анализа исследуются положения Конституции 1995 года, а также конституционные изменения 2005 и 2015 годов.

Цель статьи – конкретными примерами показать, что качественные характеристики Конституции-как основного правового документа, в числе других факторов определяются правильно выбранной терминологией.

Конституционная терминология рассматривается как ключевой компонент юридической терминологии. Конституционный термин - это не просто слово или словесная структура, включенная в Конституцию, а конституционно-правовая единица, которая должна точно выражать социально-правовое значение регулируемого отношения, института, процесса.

В статье конституционная терминология определяется как согласованная, взаимосвязанная система терминов, закрепленных в конституционных нормах, которая выражает цель и сущность конституционно-правового регулирования общественных отношений.

Автор предлагает по примеру бывшего Терминологического комитета создать в Республике Армения специализированный орган - Комиссию по правовой терминологии, которая может действовать при комитете по языку при министерстве образования, науки, культуры и спорта РА или при министерстве юстиции РА.

Деятельность Комиссии по правовой терминологии необходима с точки зрения правильного смыслового восприятия, толкования терминов, обеспечения их единого применения, создания новых терминов, а также для обеспечения качества конституционных преобразований Республики Армения.

Ключевые слова: *Конституция, конституционные изменения, термин, терминология, слово, словосочетание, понятие, значение, определение, конституционное регулирование.*

ՃՈԿԱՆ ԽԱՂԻ ՄԱՍԻՆ

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ
Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
Գավառի պետական համալսարանի պրոֆեսոր

Սույն հետազոտության նպատակն է՝ ապացուցել, որ ճոկան խաղը կամ մականախաղը, որը ՅՈՒՆԵՍԿՈ-ի կողմից 2013 թվականին ճանաչվել և գրանցվել է որպես աղբեջանական ազգային խաղ և ոչ նյութական

մշակութային արժեք, այդ ժողովրդի հետ կապ չունի: Այն եղել է հայկական և պարսկական խաղ, և որը հայերը և պարսիկները խաղացել են քոչվոր թուրք-ադրբեջանցիների կողմից կովկասյան տարածաշրջան գալուց շատ առաջ: Դրա հիմնավորման համար պատմական աղբյուրներից բերվում են բազմաթիվ փաստարկներ՝ կիրառելով վերացարկման, էմպիրիկական, վերլուծության, պատմահամեմատական, կորած օղակների վերականգնման և այլ մեթոդներ:

Բանալի բառեր. Ճոկան, չովգան, չոպգան, ձի, որս, Իրան, Հայաստան, Կիրոս Երկրորդ, Արտաշիր, Շապուհ, Շավասպ Արծրունի:

ABOUT GAME OF “CHOKAN”

KHACHATRYAN SAMVEL
Candidate of Law, Associate Professor,
GSU Lecturer

The falsification of the history in Azerbaijan has become the policy of the state. Azerbaijanis are claimed to be an autochthonous nation, the heirs of the Albanian tribes that have once inhabited part of the territory of present-day Azerbaijan. With the aim of appropriating the Armenian historical and cultural heritage, the equestrian sports game chokan (chovgan) is said to be an “ancient Azerbaijani” game. Moreover, in 2013, through the efforts of the Azerbaijani authorities, the game was inscribed on UNESCO's World Heritage List as an intangible cultural heritage of the Azerbaijani people.

In the article the author proves that chokan has never been and couldn’t be an ancient Albanian, moreover an “ancient Azerbaijani” game. The game had been played in Armenia and Iran long before the ancestors of Azerbaijanis, the Turkic nomadic tribes of Kara-Koyunlu and Ak-Koyunlu, had come and settled on the territory of Armenia and Iran in 14-15th centuries. Armenian and Iranian boys were taught this game at school alongside other subjects, such as grammar, astrology, music, military science and hunting. In particular, at the end of the 3d century A.D., the sons of Persian King of Kings Ardavan V as well as the future King of Iran Ardashir I of the Sassanid dynasty played this equestrian game. Armenian King Shapur, Prince Shavasp Artsruni and many others played this game in Armenia in the 5th century A.D.

The author also proves that horses had been bred in Armenia much earlier than in Iran. And, therefore, it can be assumed that the Armenians began to play the game of chokan before the Persians did.

Keywords: Chokan, chovgan, chopgan, horse, hunting, Iran, Armenia, Kiros II, Ardashir, Shapuh, Shavasp Artsrouni.

ОБ ИГРЕ "ЧОКАН"

ХАЧАТРЯН САМВЕЛ
Кандидат юридических наук, доцент,
Преподаватель ГГУ

Фальсификация истории в Азербайджане стала политикой государства. Голословно утверждается, что азербайджанцы являются автохтонным народом, наследниками албанских племен, некогда населяющих часть территории нынешнего Азербайджана. С целью присвоения армянского исторического и культурного наследия утверждается, что конная спортивная игра чокан (човган) является "древнеазербайджанской" игрой. Более того, власти Азербайджана в 2013 году сомнительными методами добились того, что эта игра была внесена в список ЮНЕСКО как нематериальное культурное наследие азербайджанского народа.

Мы доказываем, что игра чокан не была и не могла быть древнеалбанской, а тем более – "древнеазербайджанской" игрой. В чокан играли в Армении и Иране задолго до того, как предки азербайджанцев – тюркские кочевые племена Кара-Коюнлу и Ак-Коюнлу, в 14-15 веках пришли и осели на территории Армении и Ирана. Этой игре иранские и армянские мальчики обучались в школах, наряду с другими науками: грамматикой, астрологией, музыкой, военным делом, охотой. В частности, в конце 3-его века н. э. в эту конную игру играли сыновья царя царей Ирана Артавана Пятого и будущий царь Ирана Арташир Первый Сасанид. В Армении в 5-ом веке в эту же игру, на специальном ристалище, играли армянский царь Шапур, князь Шавасп Арцруни и др.

Доказывается также, что в Армении намного раньше, чем в Иране, начали разводить лошадей. И, следовательно, можно предположить, что армяне раньше персов начали играть в чокан.

Ключевые слова: *Чокан, човган, чопган, маканахах, конь, лошадь, охота, Иран, Армения, Кир Второй, Арташир, Шапур, Шавасп Арцруни.*

ՀԱՐԵՎԱՆԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ ՈՐՊԵՍ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԱՄԻՐՅԱՆ ԱՆԻ
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: a.amiryan@gsu.am

Հոդվածը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետությունում հարևանային հարաբերությունների իրավական կարգավորման հիմնահարցերին:

Հարևանային հարաբերությունների բնագավառում առկա են բազմաթիվ վեճեր, խնդիրներ և անորոշ իրավիճակներ, որոնք, արդարադատության լավագույն շահերից ելնելով, պահանջում են հստակ իրավակարգավորումներ, որոնցով էլ պայմանավորված է իրավունքի այս ինստիտուտի՝ Հարևանային իրավունքի ներդրումը ՀՀ իրավական համակարգում:

Հոդվածում ուսումնասիրման առարկա են դարձել ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի «Հարևանային իրավունք» 14. 2-րդ գլխի նորմերը, քննարկվում են հարևան հողամասերի կամ այլ անշարժ գույքի փոխադարձ ազդեցության, ջրօգտագործման, բաժանագծի անցկացման և հարևանների միջև ծագող այլ հարաբերություններ կարգավորող դրույթները: Կատարվել է «Հարևանային իրավունք» ինստիտուտի էության, համանման իրավական կառուցվածքների հետ հարաբերակցության վերլուծություն, ձևակերպվել է հարևանային իրավունքի հասկացությունը՝ որպես հարևանների շահերից բխող սեփականության իրավունքի սահմանափակում, հետազոտվել են նման հասկացության սահմանման տարբեր մոտեցումներ:

Հոդվածում առաջարկ է արվում մի շարք փոփոխություններ կատարել ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի, «Բազմաբնակարան շենքի կառավարման մասին» ՀՀ օրենքի, ինչպես նաև վերաբերելի ենթաօրենսդրական ակտերի մեջ:

Բանալի բառեր՝ հարևան, հարևանային հարաբերություններ, փոխադարձ հարգանք, ազդեցություն, սեփականություն, սեփականության իրավունքի սահմանափակում, իրային իրավունք, սերվիտուտ, պրոհիբիտոր հայց:

NEIGHBOUR LAW AS A CIVIL- LAW INSTITUTION

AMIRYAN ANI
GSU Lecturer

The article is devoted to the issues of legal regulation of neighbour relations in the Republic of Armenia. There are many disputes, problems and uncertain situations in the area of neighbour relations that, in the best interests of justice, require clear legal regulation, which is why the implementation of the neighbour law institution in the RA legal system is conditioned.

The article deals with the norms of Chapter 14. 2 of the Civil Code of the Republic of Armenia. Provisions regulating the neighbouring plots or other common share ownership, water use and other relationships between neighbors are discussed. The nature of the "Neighbour Law" institution and its relation to similar legal structures are analyzed. The concept of neighbour law is defined as a restriction of property rights arising from the interests of neighbors and different approaches to define such concept have been explored. It is proposed to make a number of amendments to the RA Civil Code, the Right of Ownership of Multi-Apartment Building, as well as relevant bylaws.

Keywords: *neighbour, neighbour relations, mutual respect, influence, ownership, restriction of property right, property right, servitude, prohibited claim.*

СОСЕДСКОЕ ПРАВО КАК ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВОЙ ИНСТИТУТ

АМИРЯН АНИ
Преподаватель ГГУ

Статья посвящена вопросам правового регулирования соседских отношений в Республике Армения.

В сфере соседских отношений существует множество споров, проблем и неопределенных ситуаций, которые в интересах правосудия требуют четкого правового регулирования, поэтому введение института соседского права в правовую систему РА уместно.

Предметом изучения статьи стали нормы главы 14. 2 Гражданского кодекса РА "соседское право", обсуждаются положения, регулирующие взаимное воздействие соседних земельных участков или другой недвижимости, водопользование, проведение разделительных линий и другие отношения, возникающие между соседями.

Был проведен анализ соотношения сущности Института "соседское право" с аналогичными правовыми структурами, сформулировано понятие соседского права как ограничение права собственности, вытекающего из интересов соседей, исследованы различные подходы к определению такого понятия

Предлагается внести ряд изменений в закон РА “Об управлении многоквартирными домами”, а также в соответствующие подзаконные акты Гражданского кодекса РА.

Ключевые слова: *сосед, соседские отношения, взаимное уважение, влияние, собственность, ограничение права собственности, вещное право, сервитут, прогибиторный иск.*

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ԿԱՐԳՆ ՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

ԲԱԽՏԻԿՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ
ՀՀ ԱՆ ՔԿԱԳ Գավառի փարածքային բաժնի պեփ,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: Qolozyan0202@mail.ru

Հոդվածը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետությունում ամուսնությունների գրանցման կարգին և պայմաններին: Նպատակն է՝ բացահայտել ամուսնության ինստիտուտի սոցիալ-իրավական էությունը, առանձնահատկությունները, գրանցման կարգը, ինչպես նաև ամուսնության ինստիտուտի միջազգային փորձը:

Օգտագործվել են վերլուծական և իրավահամեմատական մեթոդները, ուսումնասիրվել է Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենս-դրությունը: Արվել է հետևություն, որ մինչև ամուսնություն գրանցելը, մինչև ամուսնական կյանքը սկսելը առողջ սերնդարարման նպատակով անհրաժեշտ է անցնել որոշ բժշկական հետազոտություններ:

Բանալի բառեր՝ *ամուսնություն, ամուսնական փարիք, կամավոր համաձայնություն, համապեղ դիմում, պեփական փուրք:*

MARRIAGE REGISTRATION PROCEDURE AND CONDITIONS

BAKHTIKYAN LUSINE
Head of Gavar Territorial Department of
Civil Acts Registration Agency of the RA Ministry of Justice,
GSU Lecturer

The article is devoted to the procedure and conditions of marrage registration in the Republic of Armenia. The aim is to reveal the social and legal nature of the institution of marriage, its peculiarities, the order of registration, as well as the international experience of the institution of mariage.

Analytical, legal and comparative methods were used, the family code of the Republic of Armenia was studied. It was found out that some medical examinations are necessary for a healthy offspring before registering a marriage and starting married life.

Keywords: *Marriage, marital age, voluntary agreement, joint application, state duty.*

УСЛОВИЯ И ПОРЯДОК РЕГИСТРАЦИИ БРАКОВ

БАХТИКЯН ЛУСИНЕ
Начальник агентства записи актов гражданского состояния Гаварского территориального управления Министерства юстиции РА,
Преподаватель ГГУ

Статья посвящена порядку и условиям регистрации браков в Республике Армения. Цель исследования - выявление социально-правовой сущности, особенности и порядок регистрации института брака, а также международный опыт института брака. Были использованы аналитические и правовые методы, изучено семейное законодательство Республики Армения. Сделан вывод, что до вступления в брак и до начала супружеской жизни, для здорового потомства, необходимо пройти некоторые медицинские исследования.

Ключевые слова: *брак, брачный возраст, добровольное согласие, совместное заявление, государственная пошлина.*

ԱՆՎԱՆ, ՀԱՅՐԱՆՎԱՆ ԵՎ ԱԶԳԱՆՎԱՆ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

ԲԱԽՏԻԿՅԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵ
ՀՀ ԱՆ ՔԿԱԳ Գավառի տարածքային բաժնի պետ,
ԳՊՀ դասախոս
e-mail: Qolozyan0202@mail.ru

Հոդվածը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետությունում անվան, ազգանվան, հայրանվան փոխման կարգին:

Նպատակն է՝ բացահայտել անվան ազգանվան և հայրանվան ինստիտուտի էությունը, առանձնահատկությունները, գրանցման կարգը, ինչպես նաև հետևանքները:

Օգտագործվել են վերլուծական և իրավահամեմատական մեթոդները, ուսումնասիրվել է Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսդրությունը, ՔԿԱ մասին ՀՀ օրենքը:

Արվել է հետևություն, որ անհրաժեշտ է մինչև անունը, ազգանունը, հայրանունը փոխելը քաղաքացին իր կողմից ներկայացվող փաստաթղթերով հիմնավորի իր խնդրանքը:

Բանալի բառեր՝ *անուն, ազգանուն, հայրանուն, փոխում, փոխման գործ, հիմնավորող փաստաթղթեր:*

NAME/SURNAME CHANGE PROCEDURE

BAKHTIKYAN LUSINE
Head of Gavar Territorial Department of
Civil Acts Registration Agency of the RA Ministry of Justice,
GSU Lecturer

The article is devoted to name, surname and patronymic name change procedure in the Republic of Armenia. The aim is to reveal the nature and peculiarities of the institute of name, surname and patronymic name, the order of registration as well as the consequences. Analytical, legal and comparative methods are used, the family code of the Republic of Armenia and the RA law on Civil Status Acts are studied. It is concluded that the citizen should substantiate his/her request with the documents submitted by him/her before changing name/ surname.

Keywords: *name, surname, patronym, change, case for change, substantiating documents.*

ПОРЯДОК ИЗМЕНЕНИЯ ФАМИЛИИ, ИМЕНИ И ОТЧЕСТВА

БАХТИКЯН ЛУСИНЕ
Начальник Агентства записи актов гражданского состояния Гаварского
территориального управления Министерства юстиции РА,
Преподаватель ГГУ

Статья посвящена процедуре изменения имени, фамилии и отчества в Республике Армения. Цель - раскрыть сущность института имени, фамилии, отчества, его особенности, порядок регистрации, а также последствия. Были использованы аналитический и сравнительно-правовой методы, изучено семейное законодательство Республики Армения, закон РА “Об актах

гражданского состояния". Было сделано заключение о том, что гражданин до смены имени, фамилии, отчества должен обосновать свою просьбу представленными им документами.

Ключевые слова: *имя, фамилия, отчество, изменение, случай изменения, подтверждающие документы.*